

Strateški razvojni program Općine Ražanac

za razdoblje 2015.-2020.

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Strateški razvojni program Općine Ražanac za razdoblje 2015. – 2020.

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. - 2020.
Udio sufinanciranja: 85% EU, 15% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa uđaže u ruralna područja

Pitanja u vezi sa sadržajem ovoga dokumenta molimo uputiti na adresu:

MICRO projekt d.o.o.

Ruđera Boškovića 27, 21000 Split

T: 021 555 400

F: 021 555 418

E: info@d-dd.eu

W: www.d-dd.eu

Zaštita prava

Sadržaji što su ovdje izneseni izrađeni su isključivo za Općinu Ražanac MICRO projekt d.o.o. je izradio ovaj dokument za potrebe Općine Ražanac u skladu sa zahtjevima Naručitelja, Općina Ražanac samo za njegovu specifičnu primjenu. Ostale osobe koje koriste informacije iz ovoga dokumenta čine to na vlastitu odgovornost i vlastiti rizik.

© MICRO projekt d.o.o., 2016.

Sva prava pridržana.

Sadržaj ovoga dokumenta zaštićen je autorskim pravima. Izmjene, kraćenja, proširenja i nadopune moguće su samo uz prethodnu pisani suglasnost društva s ograničenom odgovornošću MICRO projekt d.o.o., Split. Umnožavanje je dopušteno samo uz uvjet da na svakom primjerku ostane otisnuta gornja napomena o autorskim pravima. Objavljivanje ili prevođenje dopušteno je samo uz prethodni pisani pristanak društva s ograničenom odgovornošću MICRO projekt d.o.o., Split.

U Splitu, srpanj, 2016.

SADRŽAJ

SADRŽAJ	3
UVOD	5
ANALIZA STANJA	7
1. OPĆI PODACI.....	7
1.1. GEOGRAFSKI POLOŽAJ I PROSTORNO UREĐENJE	7
1.2. KLIMA.....	8
1.3. Povijest i kulturna baština	9
1.4. PROMETNA POVEZANOST	10
1.5. DEMOGRAFSKA ANALIZA	11
2. GOSPODARSTVO.....	15
2.1. ANALIZA POSLOVNIH SUBJEKATA	15
2.2. POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ.....	18
2.3. TURIZAM	23
2.4. TRŽIŠTE RADA.....	29
3. DRUŠTVENE DJELATNOSTI	34
3.1. SOCIJALNA SKRB	34
3.2. ODGON I OBRAZOVANJE	34
3.3. KULTURA I ZAŠTITA KULTURNE BAŠTINE	36
3.4. ZDRAVSTVO	39
3.5. SPORT I REKREACIJA	39
3.6. RELIGIJA	40
3.7. MJERE ZAŠTITE LJUDI I IMOVINE	40
3.8. STANOVANJE I JAVNE ZGRADE	41
4. ZAŠTITA OKOLIŠA I INFRASTRUKTURA	42
4.1. ZAŠTITA OKOLIŠA	42
4.2. INFRASTRUKTURA.....	43
5. INSTITUCIJE.....	48
5.1. INSTITUCIJE REGIONALNE I LOKALNE SAMOUPRAVE	48
5.2. CIVILNO DRUŠTVO.....	51
SWOT ANALIZA	52
VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI	55
VIZIJA OPĆINE RAŽANAC	55

STRATEŠKI CILJEVI OPĆINE RAŽANAC.....	56
PRIORITETI, MJERE I INDIKATORI.....	60
PROVEDBA STRATEŠKOG RAZVOJNOG PROGRAMA.....	63
POSTUPAK PRAĆENJA PROVEDBE	64
USKLAĐENOST S DRUGIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA.....	65
RAZVOJNE MJERE	69
DODATAK - FINANSIJSKI PLAN.....	70
POPIS TABLICA.....	74
POPIS SLIKA	75
POPIS GRAFIKONA.....	76

UVOD

Strateški razvojni program Općine Ražanac predstavlja krovni planski dokument kojim su definirane petogodišnje smjernice za ekonomski, društveni i infrastrukturni razvoj. Detaljnom analizom trenutnog stanja identificirani su razvojni potencijali općine te se u svrhu njihovih ispunjenja predlažu razvojni prioriteti i mjere.

Prilikom kreiranja razvojnih mera, uzete su u obzir specifičnosti općine te su uvaženi i prioriteti razvoja šireg područja zadanih relevantnim strateškim dokumentima na razini Zadarske županije i Republike Hrvatske. Uz horizontalno usklađenje tri ključna razvojna područja (ekonomski, društveni i infrastrukturni sektor) postignuto je i vertikalno usklađenje kojim su se razvojni prioriteti uskladili s preporukama višeg reda. U tom segmentu naročito se analizirala usklađenost sa sektorskim strategijama na nacionalnoj razini i prioritetima operativnih programa za EU fondove koji predstavljaju mogući izvor financiranja pojedinih projektnih prijedloga.

Tijekom izrade ovog razvojnog dokumenta, osim načela integriranosti slijedila su se i načela dobrog upravljanja i strateškog planiranja utemeljenog na održivom razvoju, vidljivosti i participativnosti. S ciljem postizanja uključivosti primjenjeni su instrumenti izravnog uključenja lokalnog stanovništva organizacijom radnih skupina sa zainteresiranim dionicima na kojima je komentiran sadržaj analize stanja u sektoru gospodarstva, društvenih djelatnosti, zaštite okoliša i infrastrukture te su pripremljene smjernice za osnovne strateške odrednice poput vizije, prioriteta, ciljeva i razvojnih mera.

U svrhu izrade strategije korištene su službene statistike, strategije i drugi relevantni dokumenti te inputi dionika kroz održane radne skupine. Analiza stanja izrađena je na osnovisveobuhvatnog primarnog istraživanja tijekom kojeg su prikupljeni podaci od institucija, trgovačkih društava, udruga i ostalih subjekata putem strukturiranih obrazaca.

Kao finalni ishod procesa strateškog planiranja koji se odvijao krajem 2015. godine izrađena je razvojna strategija sa sljedećim elementima:

1. Uvod
2. Sažetak
3. Analiza / ocjena stanja
4. SWOT analiza
5. Vizija i strateški ciljevi
6. Prioriteti i mjere
7. Provedba Strateškog razvojnog programa
8. Postupak praćenja provedbe
9. Usklađenost s drugim strateškim dokumentima
10. Razvojne mjerne

Pri završetku primarnog i sekundarnog istraživanja uslijedila je obrada podataka te izrada analize stanja čiji su rezultati uvršteni u SWOT matricu (akronimi engleskih riječi: Strengths - snage, Weaknesses - slabosti, Opportunities - prilike, Threats - prijetnje). Ključni nalazi SWOT analize poslužili su kao osnova za dijalog s dionicima te osmišljavanje razvojnih mera budući da je misao vodilja bila osmislitи projekte kojima se mogu ojačati prednosti područja te iskoristiti vanjske prilike i otkloniti slabosti i prijetnje definirane SWOT-om.

Kao jedan od alata korištenih u procesu planiranja, važno je istaknuti primjenu softverskog rješenja autora za razradu projektnih prijedloga odnosno Platforme za upravljanje razvojem – PLUR. Uporabom PLUR-a osigurala se strukturirana i konzistentna obrada projektnih prijedloga putem jednakih obilježja te je postignuta njihova integracija s dokumentima višeg reda.

ANALIZA STANJA

---

1. OPĆI PODACI

1.1. Geografski položaj i prostorno uređenje

Općina Ražanac dio je Zadarske županije koja je smještena u Jadranskoj Hrvatskoj (NUTS II regija). Zadarska županija broji šest gradova i 28 općina, među kojima je i Općina Ražanac u čiji sastav ulaze naselja Jovići, Kmeza, Ljubač, Radovin, Ražanac i Rtina. Općina Ražanac nalazi se 30 km sjeveroistočno od Zadra na južnoj obali Velebitskog kanala. Smještena je na sjevernoj zemljopisnoj širini $44^{\circ} 16' 57''$ i istočnoj zemljopisnoj dužini $15^{\circ} 21' 08''$.

Slika 1 Prostorni smještaj Općine Ražanac i Zadarske županije

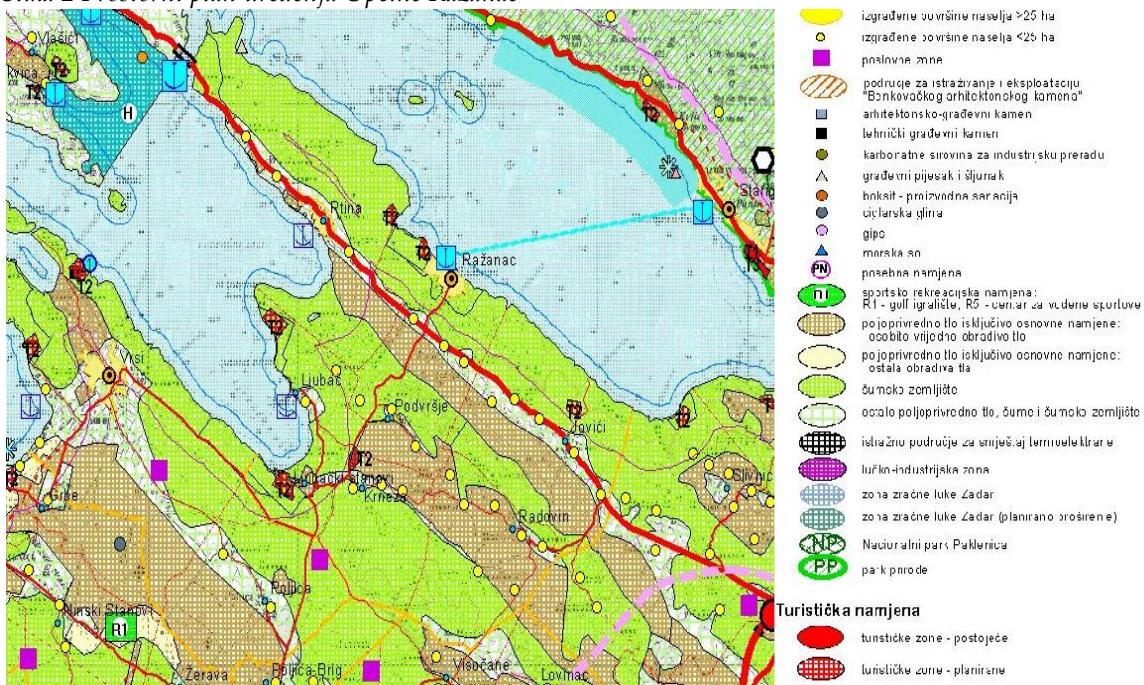
Izvor: www.excelancije.net

Površina Općine Ražanac iznosi $69,8 \text{ km}^2$ što predstavlja 1,9 % od ukupne površine Zadarske županije čija je površina 3646 km^2 . Okružena je Šibensko-kninskom županijom na jugu, te Ličko-senjskom županijom na sjeveru. Općina Ražanac broji 2940 stanovnika s prosječnom gustoćom naseljenosti od 42,11 stanovnika na km^2 . Detaljna demografska analiza Općine prikazana je u poglavlju 1.5.

Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN 86/06, 125/06, 16/07, 95/08 – Odluka Ustavnog suda RH, 46/10, 145/10) utvrđeno je da je Općina Ražanac jedinica lokalne samouprave. U skladu s člankom 25. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske Općina Ražanac spada u drugu skupinu jedinica lokalne samouprave sa indeksom razvijenosti 78,34 od prosjeka Republike Hrvatske.

Prostornim planom Općine Ražanac utvrđene su koncepcije, oblici i načini korištenja prostora uzimajući u obzir prirodne i stvorene resurse, razvojnu orijentaciju kao i postojeće stanje i ograničenja u prostoru. Na slici se može vidjeti prostorno uređenje Općine Ražanac prema prostornom planu usvojenom u rujnu 2007. godine.

Slika 2 Prostorni plan uređenja Općine Ražanac

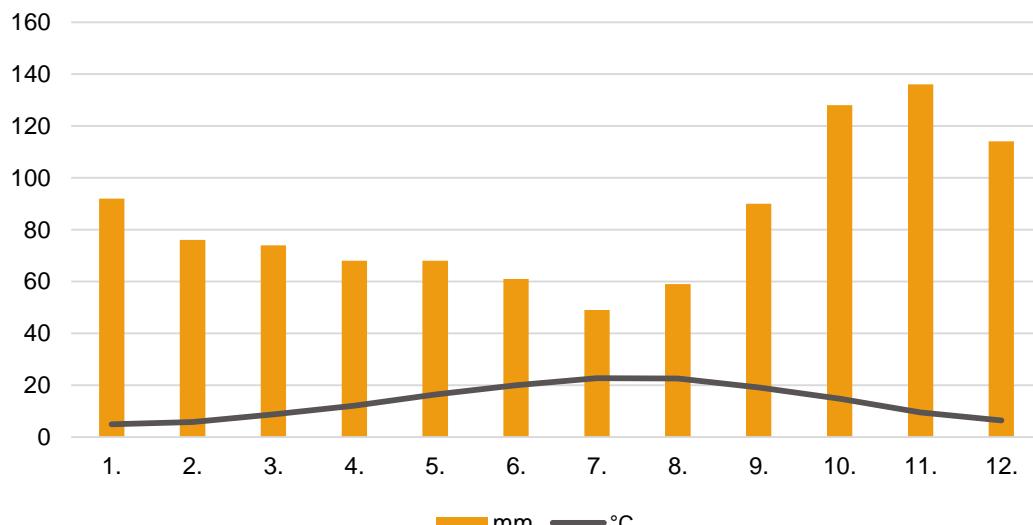
Izvor: PPUO Ražanac

1.2. Klima

Područje Općine Ražanac ima obilježja submediteranske klime koju karakteriziraju duga i vruća ljeta s blagim zimama, te nešto veće dnevne i godišnje temperaturne oscilacije u odnosu na tipičnu mediteransku klimu. Prema Köppenovoj klasifikaciji klime, područje Ražanca okarakterizirano je kao Cfa, a karakteristika ove klime je obilje padalina i njihova povoljna raspodjela tijekom godine. Meteorološka mjerena se ne obavljaju u samoj Općini pa se o vrijednostima i pokazateljima može govoriti isključivo na osnovi općih spoznaja i podataka prikupljenih s obližnjih postaja u Zadru, Starigradu i Novigradu. Međutim, specifičnost mikroklima zbog izraženog utjecaja bure, ne dozvoljava potpuno poistovjećivanje klimatskih obilježja ovog područja s lokalitetima u neposrednoj blizini.

Prosječna godišnja temperatura kreće se oko 14°C s prosječnom količinom padalina od 84,6 mm. U grafikonu 1. prikazane su prosječne količine padalina, te prosječne vrijednosti temperature po mjesecima.

Grafikon 1 Prosječne temperature i količina padalina tijekom godine

Izvor: <http://en.climate-data.org/>

Iz grafikona je vidljivo da je najtoplji mjesec u godini srpanj, dok je najviše padalina u mjesecu studenom. Velebitski kanal ima blagotvoran učinak na klimatske prilike premda snažna bura, nerijetko s udarima jačima od 150 km/h, značajno snižava prosječne zimske temperature. Osim bure, učestali vjetrovi su jugo iz šumskog zaleđa, maestral s Ljubačkog zaljeva i levanat s istoka.¹ Prema podacima meteorološke postaje Starigrad, broj vedrih dana kreće se oko 115 - 118, a broj oblačnih oko 84 - 90 dana.² Snažan utjecaj bure ostavio je značajne tragove na ovome području, naročito na biljnem pokrovu koji je na određenim djelovima potpuno reducirana, litološkoj podlozi, u poljoprivrednoj aktivnosti, tipu izgradnje stambenih i gospodarskih objekata te razmještaju naselja i lučica.

1.3. Povijest i kulturna baština

Općina Ražanac osnovana je 1993. godine, no dokazi o životu na ovome području sežu daleko u prapovijest. Najstariji poznati ostaci na području današnje Općine potječe iz polovine kamenog doba (otprilike 100 000 g. pr.kr.). Po kosi od Radovana do Ljupča, gdje su tadašnji ljudi boravili i živjeli od lova, prikupljena su brojna oruđa izrađena od kremena što čini ovo područje jednim od najbogatijih nalazišta srednjeg paleolitika u Hrvatskoj. Na ovome području također su pronađeni ostaci iz mlađeg kamenog doba, pretežno oruđa i narukvica koje se danas čuvaju u Arheološkom muzeju grada Zagreba.

Na širem teritoriju Ražanaca postoje dokazi o životu ilirskog plemena Liburna koji su u kulturno nasljeđe ostavili brojne ostatke gradskih naselja i grobnih humaka u kojima su pronađeni različiti predmeti iz tadašnjeg života: nakit, posuđe, oruđe i ostalo. Uz jugozapad ruba Kose koja se pruža od Posedarja do Ljupča nalazi se stotinjak humaka i sedam gradina iz brončanog i željeznog doba. Najpoznatije su Beretinova gradina kod Radovina iz željeznog doba s bedemima građenim u više faza i sačuvanim nastambama te brončanodobna gradina Mali Šibenik kod Podvršja.

¹ Prostorni plan uređenja Općine Ražanac

² Izvor: www.opcina-starigrad.hr

Ražanački je kraj bio naseljen i u doba rimske vladavine, prije 2000 do 1500 godina premda značajni ostaci iz rimskog doba nisu dokumentirani. O naseljenosti Ražanačkog kraja tijekom kasne antike svjedoči nam dvojna bazilika u Podvršju za koju se predpostavlja da je sagrađena na temeljima antičkog hrama. Taj važni ranokršćanski spomenik zapaljen je i uništen tijekom najezde barbara, a centar naseljenosti potaknut neredima, seli se iz pitome udoline na poluotok Ljubu kojeg je zbog svog oblika i položaja u nemirnim vremenima bilo lakše obraniti. Antička utvrda Ljuba, takozvani kastrum, postao je značajna utvrda za cijelo područje Zadarske županije. U njemu su boravili najprije templari, zatim ivanovci, a nakon mletačkih osvajanja utvrda dospijeva u posjed zadarske plemićke familije Matafar.

Naziv Ražanac prvi put se spominje 1332. godine u popisu dobara zadarskog plemića Vučine Martinušića. U 15. stoljeću Ražanac je sjedište župe s crkvom sv. Andrije, a zbog dominantnog položaja nad plodnom dolinom te brojnim mlinovima za brašno postaje središte mikroregije. Od nastanka kršćanstva do danas na području Ražanca izgrađeno je i sačuvano mnoštvo crkvenih objekata od kojih pored crkve Sv. Andrije vrijedi još istaknuti crkvu Sv. Marije Magdalene, župnu crkvu Gospe od Zdravlja iz druge polovice XV. stoljeća te brojne druge.

U svibnju 1507. godine, potaknuti opasnošću od najezde Turaka, mještani Ražanca skupa sa stanovnicima okolnih sela započinju gradnju utvrde na mjestu Pisak gdje bi se lokalno stanovništvo moglo sakriti u slučaju potrebe. Utvrda je dovršena već 1510. godine, a sastojala se od dvije manje i jedne velike kule povezane zidom koje su blokirale prolaz na poluotok. Tražeći sigurnost, stanovštvo se s vremenom sasvim preselilo s položaja uz crkvu Sv. Andrije na položaj uz utvrdu, odnosno na mjesto gdje se naselje nalazi i danas.

Utvrde Ražanca dobro su poslužile u obrani od Turaka za vrijeme Ciparskog rata, zatim ponovo za vrijeme Kandijskog rata 1645. godine, međutim godinu dana nakon Ražanac je okupiran od strane 20 000 vojnika pod vodstvom bosanskog paše Ibrahima. Tijekom čitavog perioda turskih invazija Ražanac je služio kao utočište izbjeglicama iz okupiranih područja što je dovelo do snažnog demografskog rasta unatoč ratnim zbivanjima. Kao jedina prava utvrda na području Velebitskog kanala i Novigradskog mora Ražanac je tijekom nemirnih vremena postao gravitacijski centar čitavog područja.

Sredinom 19. stoljeća podignuta je u Ražancu monumentalna župna crkva neoromaničkih stilskih obilježja te je 1856. godine posvećena Gospo od Ružarija. Prema popisu stanovništva iz 1880. godine Ražanac je brojao 849 stanovnika što mu je osiguralo status najvećeg naselja unutar tadašnje Ninske općine. Od 1945. do 1962. godine Ražanac je bio sjedište općine. Mjesto je dobilo školu 1865., vodovod 1913., struju 1960., a automatsku telefonsku centralu 1990. godine. Godine 1959. u mjestu je sagrađena tvornica za preradu plastike. Konačno, u Domovinskom ratu 1991 – 1992. godine Ražanac je proglašen centrom organiziranja obrane te prvim utočištem za prognanike iz susjednih okupiranih i razorenih mjesta. Od 1993. godine Ražanac dobiva status Općine sa sjedištem u naselju Ražanac.³

1.4. Prometna povezanost

Općina Ražanac nalazi se na udaljenosti od 20 km od administrativnog središta Zadarske županije s kojim se povezanost ostvaruje redovnim autobusnim linijama. Sama Općina se

---

³ Izvor: www.opcina-razanac.hr.

proteže cijelom svojom dužinom po državnoj cesti D106 koja povezuje trajektnu luku Žigljen, naselja Novalja, Pag, Ražanac i Posedarje te autocestu A1. Ulazak na autoput vrši se preko čvora Posedarje na udaljenosti od 13 kilometara od središta Općine Ražanac.

Tablica 1 Udaljenost većih središta u Hrvatskoj od Općine Ražanac

Grad	Udaljenost od Općine Ražanac
Zadar	(D106) 22,8 km
Split	(A1/D1) 162 km
Zagreb	(A1) 278 km
Rijeka	(A1/A7) 282 km
Ulaz na autoput (Posedarje)	13 km

Izvor: Google maps

Zračni promet usmjeren je na Zračnu luku Zadar- Zemunik, udaljenu 32 kilometra od središta Općine Ražanac. To je ujedno i stalni međunarodni granični zračni prijelazi I. kategorije. Relativno blizu, na udaljenosti od 133 km, nalazi se i zračna luka Split smještena u naselju Resnik.

Na području Ražanca ne postoji željeznička postaja. Najbliži željeznički kolodvor nalazi se u Zadru i udaljen je 25 km. Pruga Zadar – Knin ima karakter pomoćne magistralne željezničke pruge. Željeznički promet nije na zadovoljavajućoj razini, svodi se na nekoliko teretnih i putničkih linija dnevno.⁴

Trajektna luka Zadar (Gaženica) je udaljena 25 km, gdje osim putničkog prijevoza (povezanost s Italijom) postoji mogućnost isporuke specijalnih tereta, a ujedno je stalni međunarodni granični pomorski prijelazi I. kategorije.

Najbliži granični prijelaz za pogranični promet sa Bosnom i Hercegovinom u cestovnom prijevozu je GP Lička Kaldrma udaljen 104 km od središta Općine Ražanac.

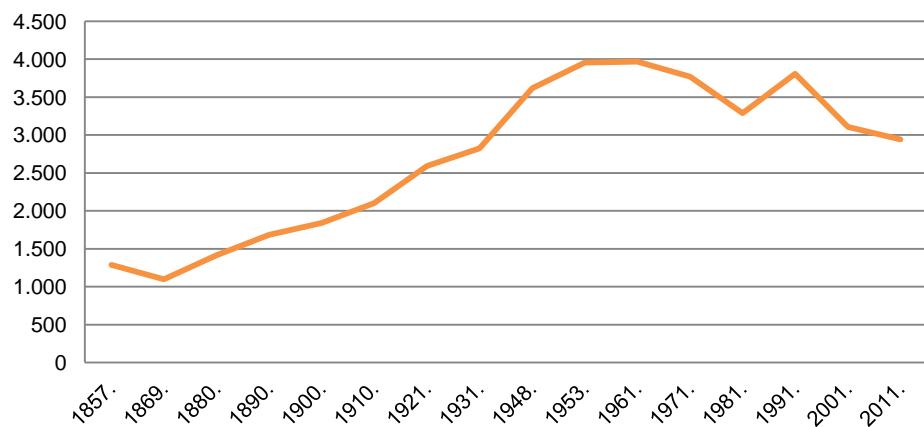
1.5. Demografska analiza

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine u Općini Ražanac živi 2940 stanovnika. Analizom demografije Općine Ražanac može se uočiti postupni trend porasta stanovništva s manjim oscilacijama od prvog službenog popisa 1857. godine do 2011. godine kada je objavljen predzadnji službeni popis stanovništva. Najveći broj stanovnika Općina Ražanac bilježi sredinom 20. stoljeća (1953. i 1961. godine). U 2011. godini zabilježen je pad za 25 % u odnosu na 1961. godinu kada je na ovom području zabilježeno 3966 stanovnika. U 2011. godini kada je objavljen posljednji popis stanovništva vidljivo je smanjenje od 167 stanovnika, odnosno 7.5 % u odnosu na popis iz 2001. godine.

---

⁴Strategija razvoja Zadarske županije

Grafikon 2 Kretanje ukupnog broja stanovnika od 1857. do 2011. godine

Izvor: www.dzs.hr

Pregledom spolne strukture stanovništva s posljednjeg popisa iz 2011. godine, u Općini Ražanac zabilježeno je 51,12 % muškaraca i 48,88 % žena.

Svi demografski pokazatelji koji upućuju na demografsko starenje (prosječna starost, indeks starenja i koeficijent starosti) pogoršali su se u međupopisnom razdoblju. Godine 2001. prosječna starost na području Općine iznosila je 40,70 godina, a 2011. ona iznosi 44,70 godina.

Tablica 2 Struktura stanovništva Općine Ražanac prema spolu i strukturi

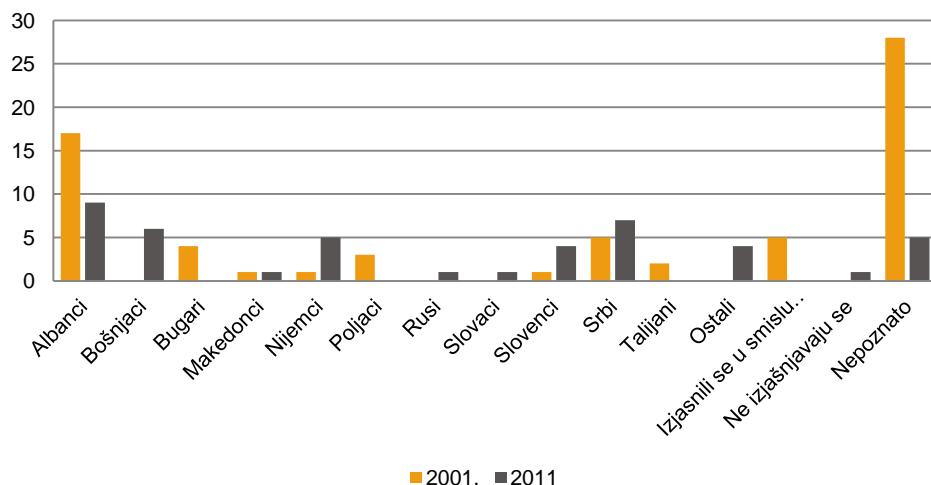
Kategorija / Godina	2001.			2011.			
	Spol	svi	m.	ž.	svi	m.	ž.
Ukupno		3.107	1.560	1.547	2.940	1.503	1.437
0 - 4 godina		151	78	73	126	67	59
5 - 9 godina		157	84	73	126	64	62
10 - 14 godina		205	95	110	129	66	63
15 - 19 godina		209	116	93	155	88	67
20 - 24 godina		223	118	105	189	92	97
25 - 29 godina		177	99	78	171	93	78
30 - 34 godina		175	79	96	183	96	87
35 - 39 godina		192	87	105	161	93	68
40 - 44 godina		258	142	116	151	68	83
45 - 49 godina		239	145	94	185	83	102
50 - 54 godina		209	130	79	258	137	121
55 - 59 godina		138	65	73	242	147	95
60 - 64 godina		175	78	97	222	126	96
65 - 69 godina		181	85	96	156	77	79
70 - 74 godina		159	68	91	181	85	96
75 - 79 godina		116	37	79	148	63	85
80 - 84 godina		64	26	38	97	39	58
85 - 89 godina		38	14	24	42	13	29
90 - 94 godina		15	4	11	16	5	11
95 i više godina		0	0	0	2	1	1
Nepoznato		26	10	16	/	/	/
Prosječna starost		40,70	39,20	42,20	44,70	43,70	45,80
Indeks starenja		103,60	83,60	124,90	161,20	143,50	181,50
Koeficijent starosti		24,30	20,10	28,50	29,40	27,20	31,70
Radno sposobno		1898	1059	839	1917	1023	894

Izvor: www.dzs.hr

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine u Općini Ražanac zabilježeno je 65 % radno sposobnog stanovništva u dobi od 15 do 64 godine, isto kao i na razini Zadarske županije. Detaljna analiza (ne)zaposlenosti radno sposobnog stanovništva prikazana je u poglavlju 2.4. Tržište rada.

Iz službenih podataka moguće je zaključiti da su stanovnici Općine Ražanac po narodnosti većinom Hrvati. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine u Općini Ražanac 2985 stanovnika se izjasnilo hrvatima, odnosni njih 98 %, a najbrojnija nacionalna manjina su Albanci sa devet i Srbi sa sedam stanovnika. Pregledom popisa stanovništva iz 2011. vidljivo je da na području Općine živi najviše katolika, njih 97,99 %, a od ostalih vjeroispovjesti najzastupljeni su protestanti sa udjelom od 0,34 %, zatim muslimani sa 0,24 % i protestanti sa 0,07 %. Ateistima se izjasnio 21 stanovnik, dok se njih osam nije očitovalo o vjerskoj pripadnosti.

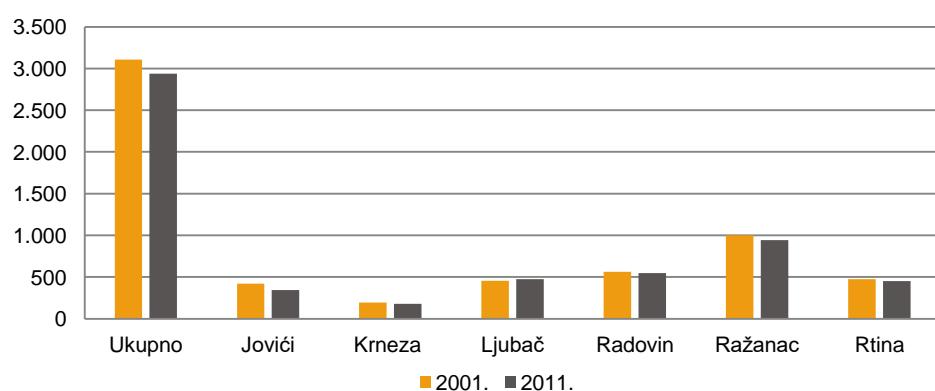
Grafikon 3 Nacionalne manjine na području Općine Ražanac

Izvor: www.dzs.hr

Na temelju podataka popisa stanovništva iz 2011. godine moguće je zaključiti da najviše stanovnika živi u naseljima Ražanac i Radovin dok ostala naselja broje manje od 500 stanovnika po naselju. U usporedbi s popisom stanovništva iz 2001. godine očigledno je da pad broja stanovništva bilježe sva naselja Općine, izuzev Ljupča čiji se broj stanovnika povećao s 455 na 475 stanovnika.

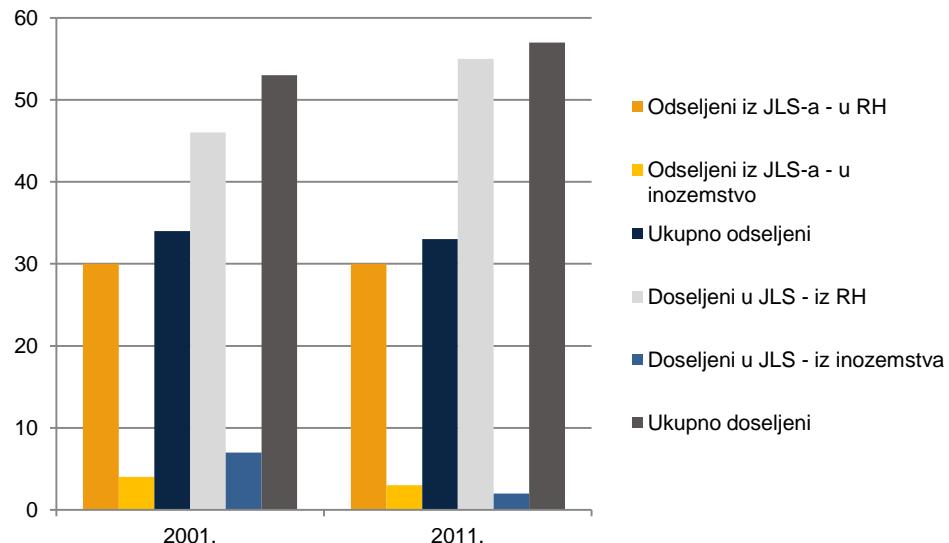
Grafikon 4 Ukupan broj stanovnika Općine Ražanac po naseljima iz 2001. i 2011. godine

Izvor: www.dzs.hr

Pregledom migracijski obilježja, najveća emigracija s analiziranog područja zabilježena je prema drugim jedinicama lokalne samouprave u Republici Hrvatskoj (30 stanovnika), a najmanje u inozemstvo (3 stanovnika). Migracijski je saldo pozitivan s obzirom da je trend iseljavanja iz Općine Ražanac manji od trenda doseljavanja na područje Općine.

Grafikon 5 Migracijska obilježja stanovništva Općine Ražanac

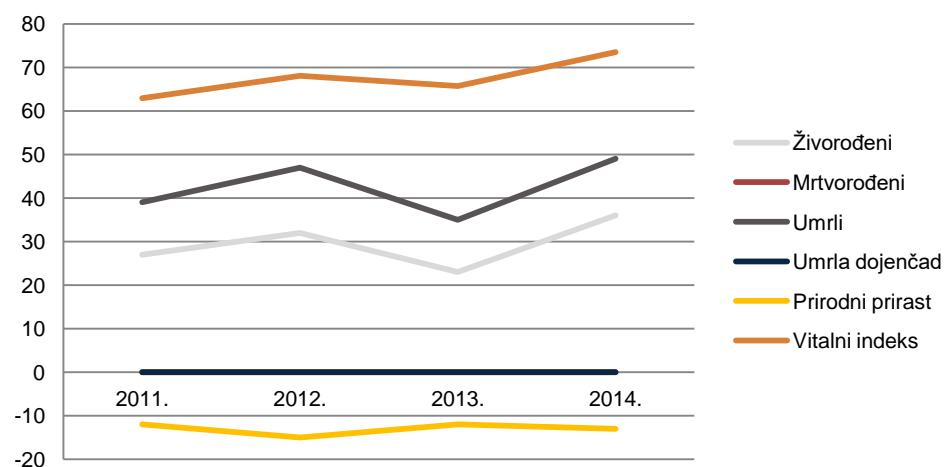

Izvor: www.dzs.hr

Pregledom dostupnih statističkih podataka Državnog zavoda za statistiku uočeno je da je 2014. godine na području Općine Ražanac sklopljeno 19 brakova, a razvodom su završila njih tri. U periodi od 2011. do 2013. godine sklopljeno je ukupno 46 brakova, a u istom su razdoblju zabilježena su tri razvoda braka.

Grafikon 6 prikazuje prirodno kretanje stanovništva na području Općine Ražanac. Iz grafikona je vidljivo da je prirodni prirast negativan tijekom cijelog promatranog razdoblja, odnosno da je broj umrlih konstantno veći od broja živorođenih.

Grafikon 6 Prirodno kretanje stanovništva Općine Ražanac

Izvor: www.dzs.hr

2. GOSPODARSTVO

2.1. Analiza poslovnih subjekata

Gospodarski razvitak ovoga područja uvjetovan je geografskim položajem, raspoloživim resursima, klimatskim obilježjima, tržišnim uvjetima i izgrađenošću infrastrukture.

2.1.1. Trgovačka društva

Prema podacima iz FINA-e, 2015. godine na području Općine Ražanac djeluje ukupno 29 poslovnih subjekata. U periodu od 2011. do 2015. godine ukupan broj zaposlenika porastao je za 27 % te u iznosi 66 zaposlenika. U istom razdoblju pozitivan trend odnosi se i na ukupne prihode te neto dobiti kako je prikazano u tablici 2.

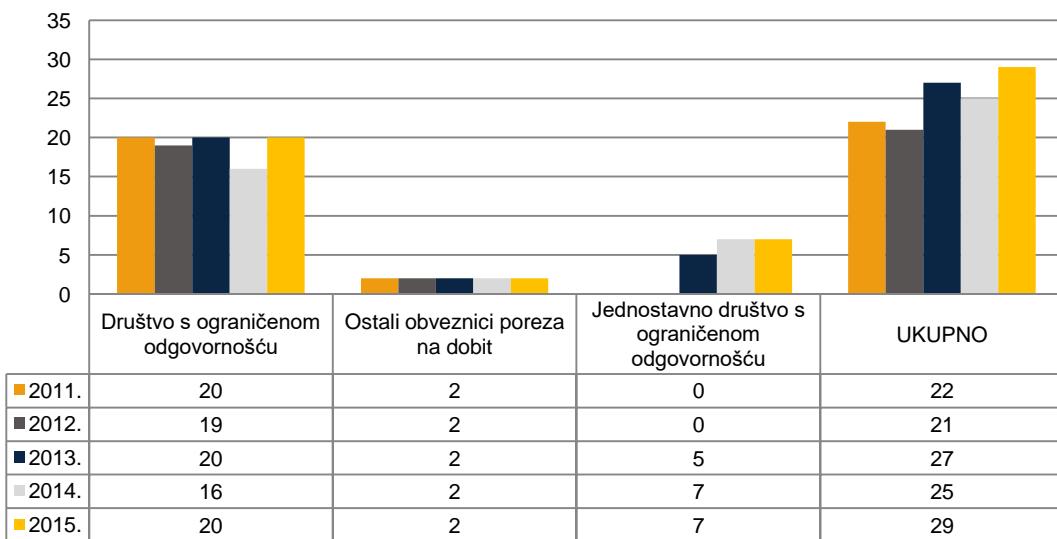
Tablica 3 Trgovačka društva na području Općine Ražanac

Kategorija	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Broj subjekata	22	21	27	25	29
Broj zaposlenika	52	53	56	55	66
Prihodi (u HRK)	16.941.098,00	15.224.746,00	21.674.045,00	17.555.126,00	20.339.215,00
Neto dobit / gubitak (u HRK)	-414.219,00	281.956,00	473.868,00	573.354,00	840.333,00

Izvor, FINA, 2016.

S obzirom na pravno ustrojeni oblik poslovnih subjekata u Općini Ražanac najviše je društva s ograničenom odgovornošću, odnosno jednostavnih društava s ograničenom odgovornošću. U promatranom periodu od 2011. godine broj poslovnih subjekata porastao je za sedam, i to isključivo u kategoriji jednostavnog društva s ograničenom odgovornošću. Detaljna struktura poslovnih subjekata prema pravnom ustroju nalazi se u tablici 3.

Tablica 4 Trgovačka društva prema pravno ustrojenom obliku na području Općine Ražanac

Izvor: FINA, 2016.

Statistički podaci koji se odnose na gospodarstvo Općine Ražanac za 2015. godinu ukazuju da su na tom području najzastupljenija djelatnost građevinarstvo sa 25 % zatim djelatnost trgovine na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala sa udjelom od 16 %. S

nešto nižim postotkom slijede djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (19,00 %) te stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (9%).⁵

Tablica 5 Trgovačka društva prema području NKD-a 2007. g.

Djelatnost/godina	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Prerađivačka industrija	2	2	2	1	1
Građevinarstvo	3	4	6	6	8
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	7	5	7	5	5
Prijevoz i skladištenje	/	/	1	1	1
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	4	3	3	5	6
Poslovanje nekretninama	1	1	1	1	2
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	4	4	4	3	3
Obrazovanje	1	1	/	1	1
Umjetnost, zabava i rekreacija	/	1	1	/	/
Ostale uslužne djelatnosti	/	/	2	2	2

Izvor: FINA, 2016.

Poduzetnici čije je sjedište na području Općine Ražanac registraciju poduzeća vrše upisom u Gospodarsku komoru u Zadru.

Na području Općine Ražanac 2015. godine djelovalo je 28 gospodarskih subjekta, od toga 27 mikro i jedan mali. U periodu od 2011. do 2015. godine njihov broj se nije značajno mjenjao. Na području Općine nije registriran ni jedan srednji i veliki poslovni subjekt.⁶

Tablica 6 Trgovačka društva prema veličini na području Općine Ražanac

Kategorija/godina	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Mikro	21	20	26	24	28
Mali	1	1	1	1	1

Izvor: FINA, 2016.

2.1.2. Obrtništvo

Obrtnici sa sjedištem u Općini Ražanac svoje obrte registriraju upisom u Obrtničku komoru Zadar. Prema podacima Obrtničke komore u Zadru broj registriranih obrta na području Općine Ražanac je 53.⁷ Iz grafikona 7 vidljivo je da u 2015. godini je većina obrta registriranih na području Općine registrirano za obavljanje sljedeće djelatnosti:

- djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanje hrane – 18 obrta ili 33,33 % od ukupnog broja obrtnika
- trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala – 12 obrta ili 22,22 % od ukupnog broja obrtnika
- poloprivreda, ribarstvo i šumarstvo – osam obrta ili 15 % od ukupnog broja obrtnika
- građevinarstvo – pet obrta ili 9 % od ukupnog broja obrtnika

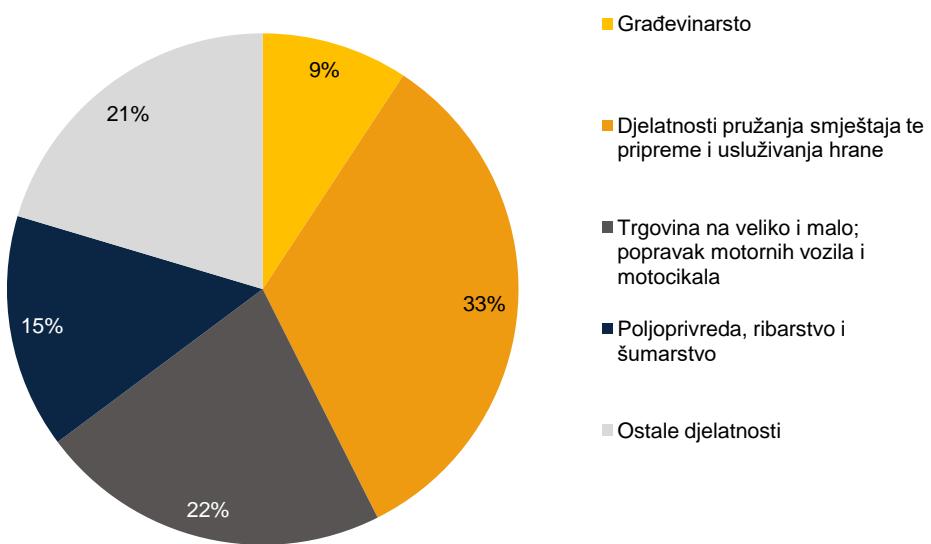
Može se zaključiti da među obrtimi u Općini Ražanac prevladavaju djelatnosti iz područja pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane.

⁵ Izvor: FINA

⁶ Izvor: Općina Ražanac

⁷ Izvor: Obrtnički registar, 2015.

Grafikon 7 Broj registriranih obrta na području Općine Ražanac

Izvor: Ministarstvo poduzetništva i obrta

2.1.3. Zadruge

Na području Općine djeluje Zadruga Krug 95 osnovana 2013. godine. i na dan 31.12.2014. broji sedam zaposlenika. Sektor djelatnosti je poljoprivreda i gospodarstvo, odnosno lov, stupačarenje i uslužne djelatnosti povezane s njima.⁸ U Općini Ražanac nije zabilježena ni jedna zadruga.⁹

2.1.4. Institucije i mjere za podršku poduzetništvu

Godine 2008. započelo je planiranje proizvodno zanatske gospodarske zone Vukovac. Proizvodno-obrtnička, servisno-uslužna, zanatska i skladišna zona Vukovac predviđena je na površini od 16,5 hektara. Gospodarska zona još uvijek nije započela s radom te se projekt nalazi u fazi izrade projektne dokumentacije.

U Općini Ražanac do 2015. godine nisu registrirane ostale institucije za podršku poduzetništvu.

⁸ HR centar za zadružno poduzetništvo

⁹ Prema podacima iz Općine Ražanac

2.2. Poljoprivreda i ruralni razvoj

Na području Ravnih kotara nalazi se oko 30 % ukupnih poljoprivrednih površina Dalmacije. Ukupne poljoprivredne površine na području Zadarske županije iznose 180.896 hektara od čega se na obradive površine odnosi 58.428 ha. U Prostornom planu uređenja Zadarske županije poljoprivreda zauzima značajno mjesto.¹⁰ Na području same Općine Ražanac većih poljoprivrednih površina nema ako se izuzmu plodne doline koje gravitiraju Ljubačkom zaljevu i koje su vrlo vrijedna područja za uzgoj mediteranskih kultura. Ove površine su znatno usitnjene tako da je moguće razvijati poljoprivredne aktivnosti po principu obiteljskih gospodarstava i to uglavnom za vlastite potrebe.

Tablica 7 Broj poljoprivrednih gospodarstava i ARKOD parcela prema grupama s obzirom na ukupnu površinu parcela (ha) poljoprivrednika na dan 31. prosinca 2015. g.

Županija	Grad/općina	Naselje	<3			>=3 i <20			>=20 i <100			>=100 i < 1.500			UKUPNO		
			Broj PG ¹¹	Broj ARKO D parcela	Površi na (ha)	Broj PG	Broj ARKO D parcela	Površi na (ha)	Broj PG	Broj ARKO D parcela	Površi na (ha)	Broj PG	Broj ARKO D parcela	Površi na (ha)	Broj PG	Broj ARKO D parcela	Površi na (ha)
Zadarska	Ražanac	Jovići	16	77	16,39	1	19	3,43	-	-	-	-	-	-	17	96	19,82
Zadarska	Ražanac	Krnea	9	43	7,73	4	105	36,32	-	-	-	-	-	-	13	148	44,05
Zadarska	Ražanac	Ljubač	16	124	19,60	1	24	7,00	-	-	-	-	-	-	17	148	26,60
Zadarska	Ražanac	Radovin	30	192	39,31	8	121	40,47	-	-	-	-	-	-	38	313	79,78
Zadarska	Ražanac	Ražanac	34	198	33,41	2	35	7,98	-	-	-	-	-	-	36	233	41,40
Zadarska	Ražanac	Rtina	20	102	15,28	2	34	10,66	-	-	-	-	-	-	22	136	25,94
UKUPNO	Ražanac		125	736	131,72	18	338	105,87							143	1074	237,59

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR)

Svako poljoprivredno gospodarstvo na području Općine raspolaže u prosjeku s 1,6 ha poljoprivrednog zemljišta dok je prosječna veličina parcele oko 0,22 ha. Prema podacima iz APPRRR-a¹² ukupan broj registriranih poljoprivrednih gospodarstava na dan 14. 12. 2015. na području Općine Ražanac iznosio je 166, od toga je samo jedno gospodarstvo registrirano kao trgovacko društvo, a ostalo su OPG¹³-ovi. U Općini Ražanac nalazi se ukupno 2,1 % poljoprivrednih gospodarstava registriranih na području Zadarske županije.¹⁴

¹⁰ Izvor: PPU Zadarske županije, 2006.

¹¹ PG je skraćenica za poljoprivredno gospodarstvo.

¹² Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

¹³ Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo

¹⁴ Izvor: APPRR, Upisnik poljoprivrednika 22. 09. 2015.

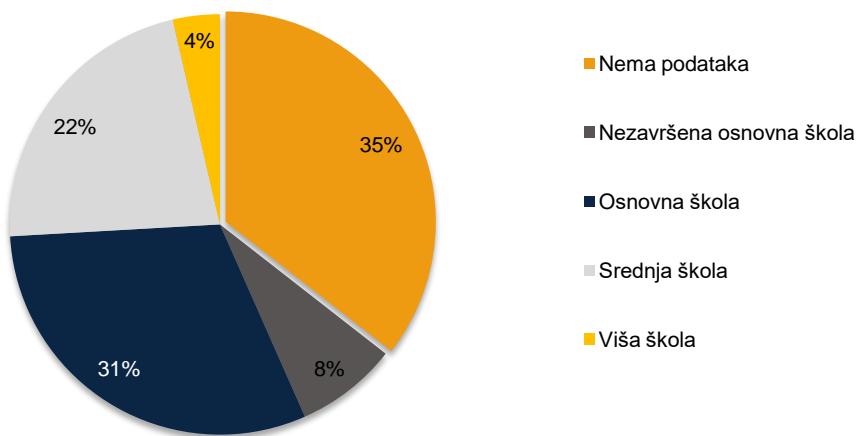
Tablica 8 Broj poljoprivrednih gospodarstava u Općini Ražanac i Županiji na dan 14. 12. 2015.

Vrsta poljoprivrednog gospodarstva	Broj PG-ova u Općini Ražanac	Broj PG-ova u Zadarskoj županiji
Obiteljsko gospodarstvo	165	7546
Obrt	1	59
Ostali	/	10
Trgovačko društvo	/	68
Zadruga	/	31
Ukupno	166	7714

Izvor: APPRRR

Iz podataka o obrazovnoj strukturi nosioca poljoprivrednih gospodarstava iz prosinca 2015. godine evidentno je da najviše poljoprivrednika ima završenu osnovnu školu, a tek 4 % je visokoobrazovano. Ovi podaci mogu značajno odstupati od realnog stanja s obzirom da se 35 % nosioca PG-a nije izjasnilo o razini naobrazbe.

Grafikon 8 Broj poljoprivrednih gospodarstava po školskoj spremi na dan 31. 12. 2015.

Izvor : APPRRR

Godine 2015. čak 40 % nositelja poljoprivrednih gospodarstava starije je od 65 godina života., a svega 5 % mlađe je od 40 godina, što je izrazito negativna statistika za razvoj poljoprivredne djelatnosti. Detaljna struktura nositelja poljoprivrednih gospodarstava prikazana je u tablici 9.

Tablica 9 Broj poljoprivrednih gospodarstava po dobi nositelja na dan 31. 12. 2015.

Broj PG-ova	<=40	41-45	46-50	51-55	56-60	61-65	>65
Obiteljsko gospodarstvo	8	13	9	12	33	23	67
Obrt	0	0	1	0	0	0	0
Ostali	0	0	0	0	0	0	0
Trgovačko društvo	0	0	0	0	0	0	0
Zadruga	0	0	0	0	0	0	0

Izvor: APPRRR

Unutar područja Općine poljoprivredne i šumske površine zauzimaju 5967 ha, od toga poljoprivredna zemljišta 1750,0 ha (25,1 %), šumska 1239,2 ha (17,8 %) te ostala poljoprivredna i šumska zemljišta ¹⁵ 2977,8 ha, odnosno 42,8 %. ¹⁶ Svih 1750,0 ha

¹⁵ Zemljište koje nema poljoprivrednu namjenu, ali čije optimalno korištenje obuhvaća poljoprivrednu proizvodnju, imajući u vidu njihove prirodne osobine i ekonomske uvjete.

poljoprivrednog zemljišta klasificirano je kao osobito vrijedno obradivo tlo (P1)¹⁷, a nalaze se na području k.o.¹⁸ Ražanac (775 ha) i k.o. Radovin (975 ha). Ukupno 265,46 ha poljoprivrednog zemljišta uneseno je u ARKOD sustav te na temelju njega možemo zaključiti da najveću površinu zauzimaju oranice i krški pašnjaci, zatim slijede maslinici i vinogradi, dok na cijelom području Općine nije registriran ni jedan rasadnik niti pašnjak. Od poljoprivrednih djelatnosti najzastupljenije su vinogradarstvo (na lokacijama Plemići – Brusi – Valjenica, Jovići i Vlina – Rupe – Grljevci) te Rudela – Vigan i Radovansko polje), vinarstvo, maslinarstvo, povrčarstvo (ograničeno na područje Ljubačkih stanova i Radovinskog polja zbog limitirane količine vode) i stočarstvo.¹⁹

Tablica 10 Broj i površina ARKOD parcela na području Općine Ražanaca na dan 31.12. 2015.

Vrsta poljoprivrednog zemljišta	Općina Ražanac		Zadarska županija	
	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela
Oranica	83,53	405	4.929,16	11533
Staklenik na oranici	0,2	4	27,13	159
Livada	31,1	147	2.171,44	5344
Pašnjak	0	0	0,00	0
Krški pašnjak	58,04	197	15.281,67	9557
Vinogradi	36,02	179	1.533,86	3975
Iskrčeni vinograd	0,45	1	9,86	6
Maslinik	44,91	255	2.970,07	3836
Voćne vrste	3,85	30	1.427,58	877
Rasadnik	0	0	7,92	0
Miješani trajni nasadi	2,94	11	158,25	659
Ostalo zemljište	4,42	12	598,96	368
Ukupno	265,46	1241	29.115,91	36314

Izvor: APPRR

Na grafikonu 9. prikazan je broj PG-ova po kulturama uzgoja na dan 31.12. 2015. Najviše gospodarstava registriralo je maslinarsku i vinogradarsku proizvodnju, slijede livade i krški pašnjaci za ispašu stoke te kućni vrtovi.

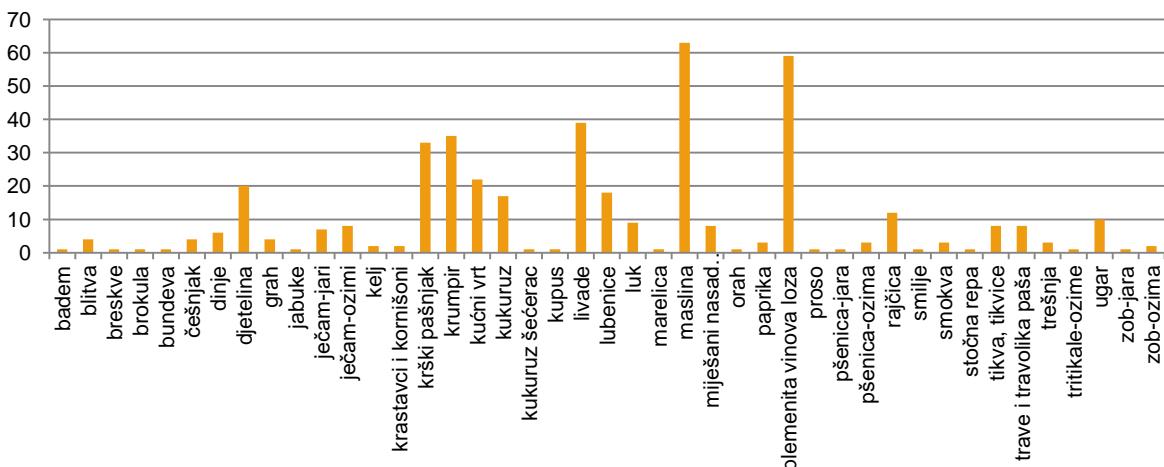
¹⁶ PPU Općine Ražanac, Izmjene i dopune, 2007.

¹⁷ Klasifikacija zemljišta prema Zakonu o poljoprivredi (»Narodne novine«, br. 152/08 i 21/10)

¹⁸ Katastarska općina

¹⁹ PPU Općine Ražanac, Izmjene i dopune, 2007.

Grafikon 9 Broj poljoprivrednih gospodarstava po kulturama na dan 31.12. 2015.

Izvor: APPRR

Stočarstvo i pčelarstvo

Općina Ražanac prema podacima iz Hrvatske poljoprivredne agencije ukupno broji 2256 grla stoke što čini 1,7 % od ukupnog zbroja u Zadarskoj županiji. Najzastupljenije su ovce sa 2208 grla, zatim slijede goveda i koze. Ukupno 54 poljoprivredna gospodarstva navode stočarstvo kao djelatnost. Stočarstvo ima povoljne uvjete za obnovu i daljni razvoj, a osobito ovčarstvo i kozarstvo te govedarstvo zbog pašnjaka, prirodno oblikovanih terena za ispašu i tradicije na području Zadarske županije i Općine.²⁰

Tablica 11 Uzgoj stoke u županiji i Općini Ražanac na dan 31. 12. 2015.

Vrsta stoke	Broj grla u Općini Ražanac	Broj PG-ova u Općini Ražanac	Broj grla u Zadarskoj županiji	Broj PG-ova u Zadarskoj županiji
Drugo	0	0	0	0
Govedo	31	8	4501	396
Kokoši/pileći	0	0	141	7
Konji	0	0	99	30
Koze	17	2	13678	381
Magarci/Mule	0	0	280	67
Ovce	2208	44	98185	1719
Pure	0	0	0	0
Svinje	0	0	42	5
Ukupno	2256	54	116926	2605

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija – Uprava stočarstvo

U Općini Ražanac ne postoji pčelarska proizvodnja te je na cijelom području registriran samo jedan pčelar sa pet košnica, s prinosom oko 100 kg meda godišnje.

Tablica 12 Uzgoj pčela i proizvodnja meda na dan 31. 12. 2015.

Kategorija	U Općini Ražanac	U Zadarskoj županiji
Broj PG-a	1	333
Broj košnica	5	14.891
Proizvodnja meda u kg	100	297.820

Izvor: Hrvatski pčelarski savez

²⁰ PPU Općine Ražanac, Izmjene i dopune, 2007.

Ribarstvo

Na području Općine Ražanac najviše se lovi bijela riba, slijedi sredela te izlov školjkaša. Kroz promatrano petogodišnje razdoblje količina ulova značajno je opala, naročito u odnosu na 2011. godinu (tablica 13). Na području Općine nalaze se dvije iskrcajne luke: Miletići i Ražanac.

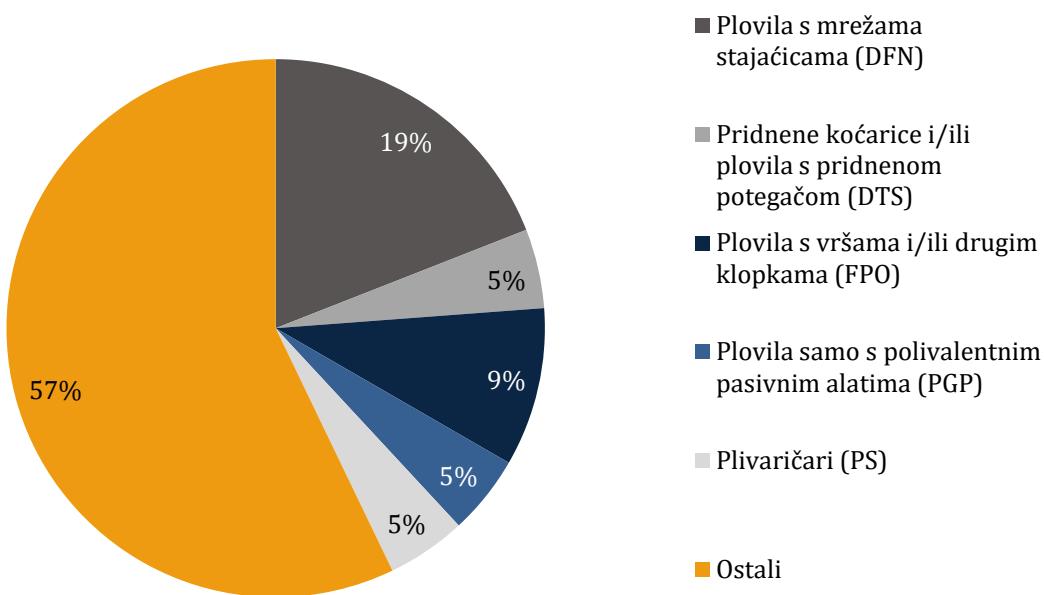
Tablica 13 Ulov morske ribe u tonama u Općini Ražanac

Vrsta ribe	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Bijela riba	22,63	16	7,96	5,95	7,8
Plava riba (krupna)	0,07	0,06	0,02	0,16	0,47
Srdele	10,52	2,85	1,8	1,18	0,54
Papaline	0	0,03	0,21	0,03	0
Inčuni	0,2	0,12	0	0	0
Hrskavičnjače (morski psi, raže, grdobina...)	0,01	0,14	0,13	0,38	0,15
Rakovi	0,29	0,11	0,05	0,45	0,44
Ostali morski organizmi	7,1	2,63	1,3	1,46	1,47
Školjkaši i ostali mekušci	0,76	0,8	1,14	2,23	2,09
Ukupno	41,58	22,74	12,61	11,84	12,96

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede - Uprava ribarstva

Na području Općine Ražanac registrirano je ukupno 21 plovilo za gospodarski ribolov, od čega je njih 16 kraće od 12 metara. Prema vrsti ribolovnog alata, u Općini Ražanac nalazi se po jedna plivarica, koća te višenamjensko plovilo. U grafikonu 10 prikazan je udio pojedinih ribarskih alata među plovilima za gospodarski ribolov.

Grafikon 10 Segmentacija plovila za obavljanje gospodarskog ribolova na području Općine Ražanac u 2015g

Povlasticu za aktivni ribolov posjeduje ukupno 11 osoba na području Općine. U tablici 14 prikazana je količina iskrcane ribe u lukama Ražanac i Miletići i to prema korištenim alatima i vrsti ribarice, te prosječna snaga i starost plovila.

Tablica 14 Količina iskrcaja²¹

Vrsta plovila	Iskrcajno mjesto	Pridnene koćarice	Plivaričari	Ribolovni alati ukupno	Plovila za lov mrežama stajaćima	Plovila s vršama i/ili drugim klopkama	Plovila s aktivnim i pasivnim alatima	Plovila s drugim aktivnim alatima
Broj korisnika iskrcajnog mesta	Ražanac	1	1	9	7	2	/	2
	Miletići	1	3	2	1	/	1	/
Količina iskrcaja 2013.	Ražanac	3118	170	8693,2	7861,2	832	/	557,1
	Miletići	/	17266	229,7	/	/	229,7	/
Količina iskrcaja 2014.	Ražanac	1382	859	7394,2	7178,2	216	/	282
	Miletići	/	49234	0	/	/	/	/
Količina iskrcaja 2015.	Ražanac	4089	227	6793,5	6479,5	314	/	/
	Miletići	510	/	74	74	/	/	/
Prosječna starost flote**	Ražanac	33	39	81,5	46	35,5	/	25
	Miletići	/	25,3	75	42	/	33	/
Prosječna snaga flote**	Ražanac	33	18,38	316,42	287,03	29,39	/	36,7
	Miletići	33	942	144,1	26,5	/	117,6	/

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede -Uprava ribarstva

Nije registrirano ni jedno uzgajalište morske ribe kao ni ulov ni uzgoj slatkovodne ribe.²² Za razvoj uzgoja, sukladno PPŽ-u²³, određuju se mogući prostori u okviru Velebitskog kanala u granicama koje dozvoljava uvažavanje sa ostalim aktivnostima u prostoru (naročito turizma) i ograničenosti raspoloživog akvatorija za ovu namjenu.

2.3. Turizam

Analiza dolazaka i kapaciteta

Prirodno zemljopisna osnova kao i kulturno – povijesna baština općine Ražanac povoljni su preduvijeti za razvoj turizma na ovome području. Privlačni obalni pojasi, vode Velebitskog kanala, klimatska obilježja, reljefna i biogeografska različitost, kao i optimalna povezanost, blizina zračne luke, nekoliko nacionalnih parkova i parkova prirode i drugih turističkih sadržaja središnjeg dijela Jadranske Hrvatske, bitno određuju turističke mogućnosti ovog prostora.

U neposrednom okruženju Općine Ražanac nalazi se NP Paklenica, PP Južni Velebit, mnogobrojne uređene biciklističke i pješačke staze te razne dodatne aktivnosti poput raftinga i kanuinga, planinarenja, slobodnog penjanja, bungee jumpinga na Masleničkom mostu i ostalih atrakcija.²⁴ Sinergija sa susjednim Općinama otvara dodatne mogućnosti za razvoj različitih oblika selektivnog turizma na ovome području.

Prema izvješćima DZS –a strani gosti u projektu ostaju oko 8 dana, dan duže nego domaći gosti. Taj projekat se nije značajno mijenjao od 2011. godine kada je prosječni ostanak iznosio

²¹ Količina iskrcaja (izvagana procjena ulova) u kg, iskrcano na navedenim iskrcajnim mjestima prema podacima dostavljenih izvješća i očeviđnika

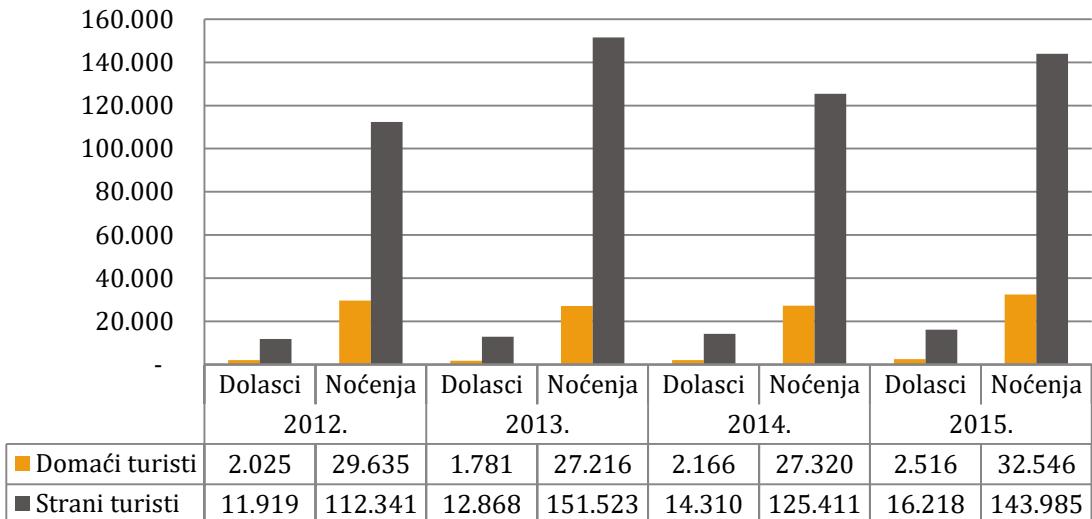
²² Ministarstvo poljoprivrede – Uprava ribarstva

²³ Prostorni plan Zadarske županije

²⁴ Izvor: Turistička zajednica Općine Ražanac

7,3 noćenja po osobi. U 2015. godini Općinu Ražanac je posjetilo 2516 domaćih i 16 218 stranih gostiju. Ukupno je ostvareno 176 531 noćenja, od čega se 81,5 % odnosi na strane goste. Broj stranih gostiju u konstantnom je porastu kroz promatrano razdoblje.

Grafikon 11 Dolasci i noćenja domaćih i stranih gostiju u periodu od 2012. do 2015. g.

Turistička zajednica Zadarske županije

Od smještajnih kapaciteta na području Općine Ražanac bilježi se značajan porast apartmana u razdoblju od 2011. do 2014. godine. Većina smještaja nalazi se u kategoriji tri zvjezdice. Na području Općine postoji pet kampova te jedno seosko domaćinstvo. Broj noćenja u apartmanima u konstantnom je porastu od 2011. godine.

Grafikon 12 Broj ležaja po tipu smještaja u periodu od 2011. do 2015. godine

Vrsta smještaja	God.	D O L A S C I			N O Ć E N J A		
		Domaći	Strani	Ukupno	Domaći	Strani	Ukupno
Hoteli i turistička naselja	2012.	1	862	863	14	6.749	6.763
	2013.	4	364	368	22	2.663	2.685
	2014.	36	1.319	1.355	243	10.665	10.908
	2015.	57	1.102	1.159	331	8.461	8.792
Kampovi	2012.	204	3.419	3.623	1.176	11.662	12.838
	2013.	21	2.351	2.372	2.147	43.594	45.741
	2014.	88	2.722	2.810	719	15.723	16.442
	2015.	68	2.890	2.958	415	19.213	19.628
Privatni smještaj	2012.	701	6.610	7.311	9.037	80.879	89.916
	2013.	764	7.984	8.748	6.923	90.348	97.271
	2014.	1.042	9.538	10.580	8.386	89.653	98.039
	2015.	1.099	11.207	12.306	9.187	104.515	113.702
Vikend kuće	2012.	1.119	1.028	2.147	19.408	13.051	32.459
	2013.	992	2.169	3.161	18.124	14.918	33.042
	2014.	1.000	731	1.731	17.972	9.370	27.342
	2015.	1.292	1.019	2.311	22.613	11.796	34.409

Izvor: Hrvatska turistička zajednica

Više od 90 % gostiju u Općini Ražanac su strani državlјani. Najmnogobrojniji gosti su Nijemci koji su u 2015.g među posjetiteljima činili udio od gotovo 20 %. Slijede Slovenci s 16,9 % te Austrijanci sa 7,5 %. Najveći porast u broju dolazaka u odnosu na 2011. godinu bilježe Česi s porastom broja dolazaka od 300 %, slijede Njemci i Slovenci.

Tablica 15 Posjećenost Općine Ražanac prema zemljama podrijetla gostiju

	2012.	2013.	2014.	2015.	UDIO
Ukupno	7351	16244	15974	18098	100%
Albanija	0	3	1	7	0,04%
Austrija	301	1342	1327	1358	7,50%
Belgija	120	184	179	190	1,05%
Bjelorusija	0	6	1	4	0,02%
Bosna i Hercegovina	72	166	233	260	1,44%
Bugarska	0	9	10	2	0,01%
Crna Gora	1	3	4	0	0,00%
Češka	352	833	1002	1124	6,21%
Danska	26	56	37	79	0,44%
Estonija	0	3	8	12	0,07%
Finska	3	4	0	6	0,03%
Francuska	633	805	630	618	3,41%
Grčka	2	1	1	2	0,01%
Irska	6	2	3	15	0,08%
Italija	490	636	584	649	3,59%
Letonija	64	23	11	3	0,02%
Litva	13	13	27	30	0,17%
Luksemburg	3	0	3	0	0,00%
Kosovo	0	0	2	5	0,03%
Mađarska	240	393	447	582	3,22%
Makedonija	1	5	5	7	0,04%
Nizozemska	149	260	163	207	1,14%
Norveška	12	22	21	20	0,11%
Njemačka	1272	3751	3571	3562	19,68%
Poljska	816	1097	1432	1593	8,80%
Portugal	4	3	4	11	0,06%
Rumunjska	32	30	18	55	0,30%
Rusija	26	49	56	55	0,30%
Slovačka	316	760	745	933	5,16%
Slovenija	865	2810	2853	3056	16,89%
Srbija	27	40	30	51	0,28%
Španjolska	33	52	24	43	0,24%
Švedska	196	231	220	218	1,20%
Švicarska	72	123	173	179	0,99%
Turska	1	17	2	13	0,07%
Ujedinjena Kraljevina	61	85	76	91	0,50%
Ukrajina	6	44	17	35	0,19%
Ostale europske zemlje	0	2303	1978	2274	12,56%
Maroko	0	0	0	4	0,02%
Kanada	6	8	8	13	0,07%
SAD	23	33	19	34	0,19%
Argentina	1	2	0	1	0,01%
Brazil	1	1	2	3	0,02%
Čile	0	1	0	1	0,01%
Meksiko	0	0	0	1	0,01%
Izrael	0	0	8	4	0,02%
Japan	0	1	1	2	0,01%
Kazahstan	0	9	7	1	0,01%
Kina	1	0	0	1	0,01%
Koreja, Republika	0	3	0	7	0,04%
Australija	1	12	14	34	0,19%
Novi Zeland	4	2	5	4	0,02%

Izvor: Hrvatska turistička zajednica

Na području Općine registrirano je 13 restorana s ukupnim kapacitetom od 260 sjedećih mjesta. U gastro ponudi nedostaju vinarije i vinske ceste, kušaonice te konobe.

Ljetno - kupališni turizam

Ljetni turizam oslanja se na niz uređenih i divljih plaža. Ljubačke plaže su pješčane, idealne za obitelji s djecom jer dubina mora i nakon prijeđenih stotinu metara ne prelazi iznad koljena. More je toplo i kad je u svim okolnim mjestima hladno. Uz nekoliko glavnih plaža rasporedili su se ugostiteljski objekti. Ražanačke plaže su stjenovite i šljunčane, izuzev plaže u uvali Punta koja je na kopnu šljunčana, a u moru je pješčana. Udaljena je oko 1 km zapadno od mjesta.

Rtinske plaže su također pješčane. Rtina je mjesto dugo nekoliko kilometara, pa stoga svaki zaseok ima svoju plažu, koje su raspoređene od uvale Plemići do zaseoka Miletići. Do svih se plaže može doći automobilom.²⁵ Na obali Općine postoje izvanredni uvjeti za jedrenje jer tokom ljetnih mjeseci svakodnevno puše maestral.

Za odbojku na pijesku na raspolaganju su tereni na plaži u Ražancu, Rtini i Ljubču. U mjestima su također na raspolaganju i tereni za boćanje, nogomet i košarku.

Slika 3 Plaža u naselju Ražanac

Izvor: www.camping-puntica.hr

---

²⁵ Izvor: Turistička zajednica Općine Ražanac

Cikloturizam

Na cijelom području postoji devet lokalnih biciklističkih ruta ukupne dužine 49 kilometara koji se protežu kroz svih osam naselja Općine kako je prikazano na slici 3.

Slika 4 Cikloturizam na području Općine Ražanac

Izvor: Turistička zajednica Općine Ražanac

Cijeli teritorij Općine Ražanac pogodan je za razvoj cestovnog biciklističkog turizma. Iako Općina Ražanac oskudjeva reljefnim varijacijama i najveći dio površine je ravničarski, postoji potencijal za unaprijeđenje biciklističke infrastrukture i formiranje cirkularnih staza kojima bi se povezala naselja ne samo u Općini, već na širem području Ravnih Kotara ili s otokom Pagom. U svrhu toga, Adria Bike Group pokrenula je inicijativu Zadarska županija kao cikloturistička destinacija 2015. To je cjelokupan projekt brendiranja zaledja pa tako i posljedično cijele Zadarske županije kao destinacije ciklo-turizma koji predviđa 2015. i 2016. godinu kao startne godine u razvoju brenda biciklističkih staza na području Županije.

Na području Općine Ražanac predviđene su četiri brdske biciklističke staze s ukupnom duljinom od 106,1 km te jedna obiteljsko – izletnička dužine 25 km. Ova ruta je namijenjenu za vožnju prvenstveno rekreativcima ili obitelji s djecom na MTB ili trekking biciklima. Svrha ovakve vožnje je rekreacija i razgledavanje.

Slika 5 Prikaz planiranih brdskih biciklističkih staza Ražanac 1,2,3 i 4.

Izvor: Zadarska županija kao cikloturistička destinacija, 2015.

Lovni turizam

Na teritoriju Općine postoje dva lovišta ukupne površine 6858 ha, jedno u naselju Ražanac, drugo u Ljubaču, što otvara mogućnosti za razvoj lovog turizma.

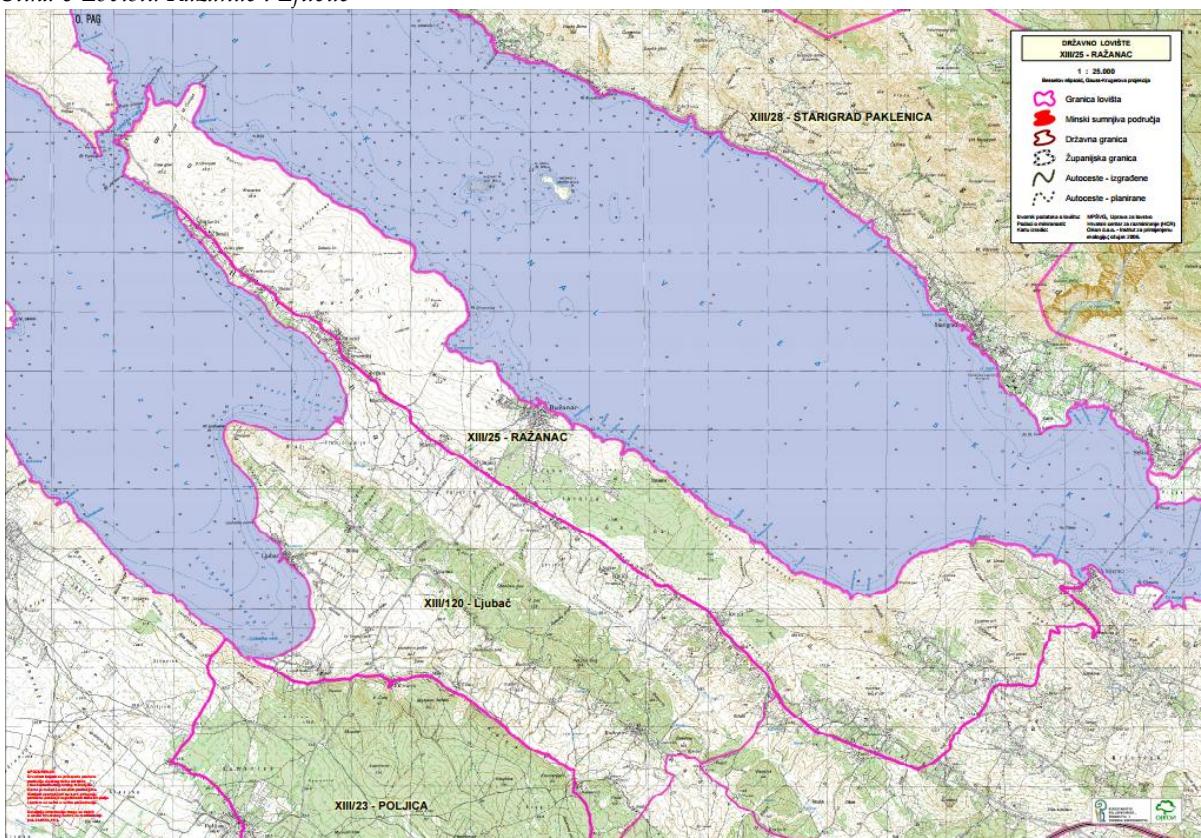
Tablica 16 Lovišta na području Općine Ražanac

Lovni ured	Lovište	Površina(ha)
Zadar	Ražanac	3547
Zadar	Ljubač	3311

Izvor: Hrvatski lovački savez

Na ovome području već 65 godina aktivno djeluje Lovačka udružba „Kobac“ koja je od 1998. članica Lovačkog saveza Zadarske županije. Na dvije lovne jedinice sportskim lovom se bavi ukupno 127 lovaca organiziranih u devet lovačkih sekcija. Naselje Ražanac također je i sjedište lovačke zadruge Krug 95 koja 2015. godine zapošljava sedam djelatnika.

Slika 6 Lovišta Ražanac i Ljubač

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede, Informacijski sustav središnje lovne evidencije

2.4. Tržište rada

Prema statističkom izvješću DZS -a iz 2011. godine na području Općine Ražanac zaposleno je bilo 770 stanovnika, dok je prema podatcima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje iste godine nezaposleno bilo 184 stanovnika, odnosno 81 žena i 103 muškarca.

U poglavlju 1.5. Demografska analiza, u tablici 1. prikazano je koliko je radno sposobnog stanovništva obitavalo na području Općine Ražanac. Možemo primjetiti da je broj radno sposobnog stanovništva blago porastao s obzirom da je prema popisu iz 2011. godine na tom području bilo evidentirano 1917 radno sposobnih stanovnika, a prema prethodnom popisu stanovništva iz 2001. godine 19 osoba manje. Demografski pad Općine Ražanac nije se odrazilo na broj radno sposobnog stanovništva zbog produljenja radnog vijeka osoba ženskog spola do 65. godine života.

Zaposleno stanovništvo

Tablica 17. prikazuje strukturu stanovnika na području Općine Ražanac prema njihovom položaju u zaposlenju i prema njihovoj starosnoj dobi (podaci za 2011. godinu). Statistika pokazuje da je najviše zaposlenih u dobi od 25 do 29 godina što je dobra statistika s obzirom da su na razini Republike Hrvatske upravo mladi najugroženija skupina u smislu nezaposlenosti.

Tablica 17 Zaposleni stanovnici prema starosti i položaju u zaposlenju

Starost	Ukupno	Zaposlenici	Samozaposleni		Pomažući članovi obitelji	Ostale zaposlene osobe	Nepoznato
			poslodavci	osobe koje rade za vlastiti račun			
Ukupno	770	677	45	31	5	6	6
15-19	6	6	-	-	-	-	-
20-24	58	51	3	1	1	2	-
25-29	113	103	6	2	-	-	2
30-34	109	100	4	4	-	-	1
35-39	93	75	10	3	2	1	2
40-44	84	69	8	7	-	-	-
45-49	94	81	7	4	-	2	-
50-54	99	83	6	8	1	-	1
55-59	80	78	1	1	-	-	-
60-64	31	29	-	-	1	1	-

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva 2011. g.

Najviše zaposlenih u Općini Ražanac radi u sektoru prijevoza i skladištenja s ukupno 126 registriranih zaposlenika, slijedi trgovina na veliko i malo i popravak motornih vozila i motocikala te građevinarstvo. Najmanje zaposlenih je u djelatnostima rudarstva i vađenja, poslovanja nekretninama te djelatnostima kućanstava koja proizvode različitu robu i obavljaju usluge za vlastite potrebe. Detaljna analiza zaposlenog stanovništva prema starosti i području djelatnosti prikazana je u tablici 18.

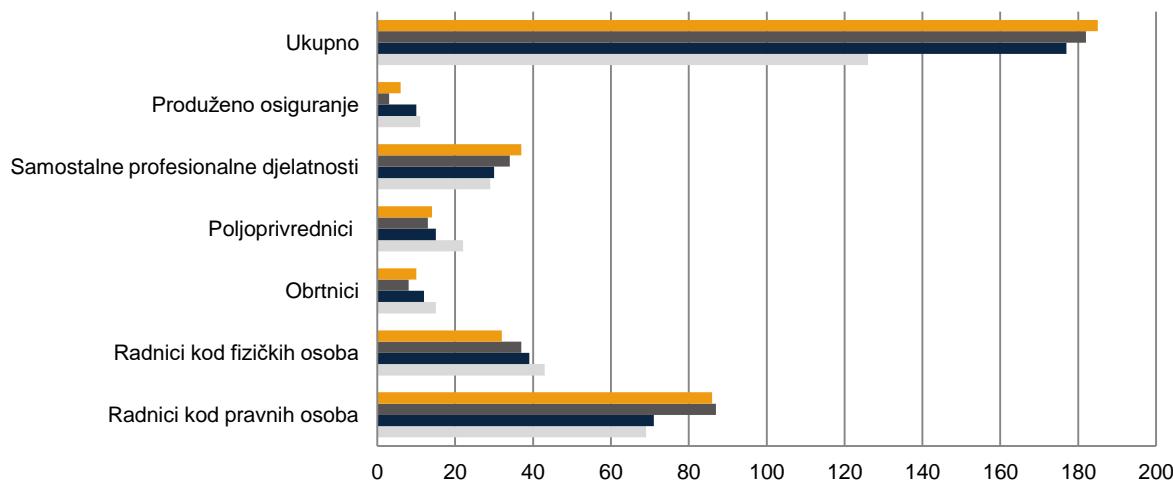
Tablica 18 Broj zaposlenih prema područjima djelatnosti i starosti na području Općine Ražanac (Popis stanovništva, 2011.)

Područje djelatnosti	Ukupno	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 i više
Ukupno	770	6	58	113	109	93	84	94	99	80	31	3
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	26	-	1	2	2	1	1	7	9	2	-	1
B Rudarstvo i vađenje	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
C Prerađivačka industrija	97	2	5	20	21	15	7	8	9	7	3	-
D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	9	-	-	-	2	1	2	-	3	1	-	-
E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnost sanacije okoliša	17	-	1	-	1	2	1	3	-	5	4	-
F Građevinarstvo	79	-	2	8	15	15	8	11	6	5	9	-
G Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala	113	-	13	22	18	13	21	14	9	2	1	-
H Prijevoz i skladištenje	126	1	4	13	12	7	8	20	25	34	2	-
I Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	76	1	11	12	12	4	9	8	10	8	1	-
J Informacije i komunikacije	3	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	12	-	2	2	4	1	1	-	1	1	-	-
L Poslovanje nekretninama	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	9	1	1	-	2	-	4	1	-	-	-	-
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	27	-	4	-	2	8	2	3	2	4	2	-
O Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	43	1	4	5	5	12	6	5	4	1	-	-
P Obrazovanje	68	-	2	14	6	7	8	4	11	6	8	2
Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	20	-	-	3	3	3	1	6	3	1	-	-
R Umjetnost, zabava i rekreacija	9	-	2	4	-	-	1	-	2	-	-	-
S Ostale uslužne djelatnosti	17	-	3	4	1	-	2	3	2	2	-	-
T Djelatnosti kućanstava kao poslodavca, koje obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Nepoznato	15	-	2	3	1	3	1	1	2	1	1	-

Izvor: www.dzs.hr

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje nije zabilježena značajna promjena u broju osiguranika na području Općine Ražanac u periodu od 2012. do 2015. godine. Značajan porast dogodio se 2013. godine kada je u prosincu zabilježen 51 osiguranik više u odnosu na isti period u 2012. godini. Najviše stanovnika Općine Ražanac zaposleno je kod pravnih osoba, njih 46 %. Slijede zaposleni u samostalnim profesionalnim djelatnostima te radnici kod fizičkih osoba. Negativan trend zabilježen je u obrtništvu i poljoprivredi kroz promatrano razdoblje od 2012. do 2015. godine (grafikon 13).

Grafikon 13 Osiguranici mirovinskog osiguranja za području Općine Ražanac

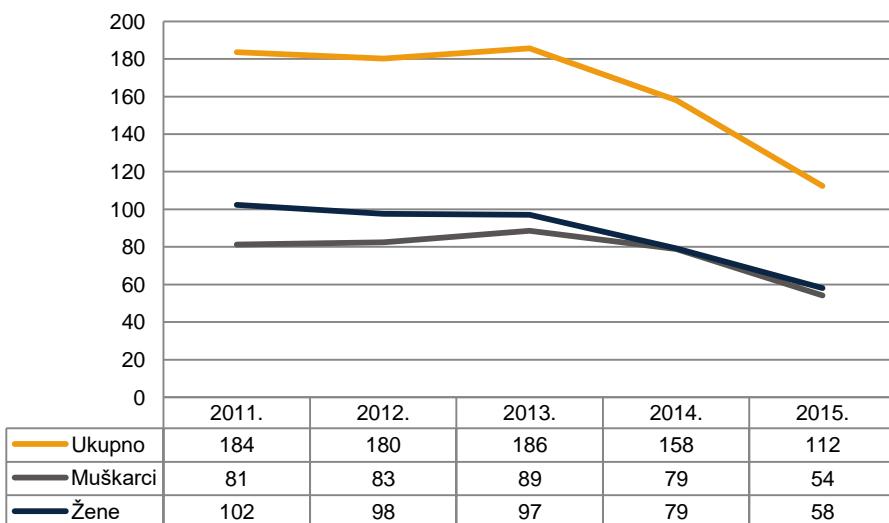

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

Nezaposленo stanovništvo

Broj nezaposlenih 2011. godine iznosio je 184 osobe da bi se ta brojka 2015. godine smanjila na 112. Stopa nezaposlenosti, kojom se iskazuje omjer nezaposlenog i radno sposobnog stanovništva, 2011. godini iznosila je 9.5 % što je manje od državnog prosjeka koji 2011. godine iznosi 13 %. Među nezaposlenom populacijom u prosjeku je više osoba ženskog spola, no ta razlika se smanjuje iz godine u godinu te više nema statistički značaj. Nezaposleno stanovništvo prema spolu prikazano je u grafikonu 13. za promatrano razdoblje od 2011. do 2015. godine.

Grafikon 14 Nezaposleno stanovništvo prema spolu u Općini Ražanac

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2015. g.

S obzirom na razinu obrazovanja najviše je nezaposlenih sa završenom četverogodišnjom srednjom stručnom spremom i gimnazijom, zatim trogodišnjom stručnom spremom i osnovnom školom. Najmanje nezaposlenih je bez završene osnovne škole što može objasniti činjenica da je udio tih osoba u društvu najniži. Detaljna analiza nezaposlenog stanovništva prema razini obrazovanja prikazana je u tablici 19.

Tablica 19 Nezaposleno stanovništvo prema stupnju obrazovaja na području Općine Ražanac

Kategorija	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Bez škole i nezavršena osnovna škola	4	3	1	0	0
Završena osnovna škola	52	46	42	36	23
Srednja škola	114	115	119	100	76
Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	5	5	9	8	5
Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	9	11	14	15	8
Ukupno	184	180	186	158	112

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2015. g.

Prema podacima popisa stanovništva iz 2011. godine od ukupnog broja stanovnika na području Općine Ražanac, njih 23,4 % živi od stalnog rada, 16,4 % od starosne mirovine, a najviše ih je bez ikakvih prihoda (34,5 %). Iz tablice 12 evidentno je da je udio žena bez ikakvih prihoda značajno veći nego muškaraca, za čak 53 %. Također, statistika ne ide u prilog spolnoj ravnopravnosti ni u ostalim segmentima: od povremenog rada i poljoprivrede živi 139 muškaraca i svega 42 žene, dok socijalnu pomoć prima 50 % više žena nego li muškaraca.

Tablica 20 Izvori financiranja za život stanovništva Općine Ražanac 2011. godine

Glavni izvor sredstava za život	Ukupno	Muškarci	Žene
Ukupno stanovništvo	2.940	1.503	1.437
Prihodi od stalnog rada	689	440	249
Prihodi od povremenog rada	137	102	35
Prihodi od poljoprivrede	44	37	7
Starosna mirovina	485	272	213
Ostale mirovine	323	160	163
Prihodi od imovine	17	9	8
Socijalne naknade	118	39	79
Ostali prihodi	108	57	51
Povremena potpora drugih	85	41	44

Glavni izvor sredstava za život	Ukupno	Muškarci	Žene
Bez prihoda	1.016	398	618
Nepoznato	1	1	-

Izvor: www.dzs.hr, Popis stanovništva 2011.

Prema podacima Zavoda za mirovinsko osiguranje na dan 31.12.2015. zabilježeno je 674 korisnika mirovine, što je za 48 korisnika više u odnosu na 2013. godinu. Porast korisnika mirovine zabilježen isključivo u pripadnika muškog spola. Muškarci u prosjeku imaju pet godina više radnog staža i za 34 % veći iznos mirovine u odnosu za pripadnice ženskog spola.

Tablica 21 Korisnici starosnih i vojnih mirovina na području Općine Ražanac

God.	Starosna, invalidska i obiteljska mirovina			Braniteljska i vojna mirovina		
	Ukupno	m.	ž.	Ukupno	m.	ž.
2013.	627	327	290	47	40	7
2014.	666	375	291	48	42	6
2015.	674	383	291	51	44	7

3. DRUŠTVENE DJELATNOSTI

3.1. Socijalna skrb

Za brigu o socijalno osjetljivim skupinama s područja Općine Ražanac nadležan je Centar za socijalnu skrb Zadar.

Centar za socijalnu skrb Zadar odgovoran je za sve zahtjeve na području svoje mjesne nadležnosti uključujući privremeno uzdržavanje, posredovanje, otuđenje imovine djece i odraslih pod skrbništvom, pokretanje postupka skrbnjištva, određivanje osobnog imena djeteta, smještaj djece, suglasnost za maloljetnički brak i priznavanje poslovne sposobnosti prije punoljetnosti, prijave i podneske u slučajevima nasilja u obitelji, potrebe zaštite i dobrobiti djece, prijave policije o počinjenim kaznenim djelima, kao i inicijalne prijave o poremećaju ponašanja, zahtjeve za posvojenje, udomiteljstvo i sve druge zahtjeve iz sustava socijalne skrbi. U 2015. godinu minimalnu socijalnu naknadu primalo je 56 osoba s područja Općine Ražanac.

Na području Općine Ražanac ne postoji Ustanova za skrb o starijim i nemoćnim osobama.

3.2. Odgoj i obrazovanje

Analizom posljednja dva popisa stanovništva iz 2001. i 2011. godine utvrđeno je da se broj djece u dobi od 5 – 14 godina smanjio za 30 % i iznosi 362 djece. Također se smanjio broj predškolske djece u dobi do 5 godina i 2011. on iznosi 126 što je za 25 manje u odnosu na popis stanovništva iz 2001. godine.

Predškolski odgoj

U naselju Ražanac 2014. pokrenut je projekt osnivanja Dječjeg vrtića „Ražanac“. Cijela investicija stajala je 2.212.427,50 kn, a sufinancirana je iz Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije. Vrtić je započeo s radom 2016. godine, a prvu godinu upisano je 43 djece. Procjenjuje se da će vrtić pohađati oko 120 djece u dobi od tri do sedam godina. Objekt budućeg vrtića nalazi se na parceli veličine 500 kvadrata, građevinske bruto površine 343 m² pored zgrade Osnovne škole. Do trenutka otvaranja dječjeg vrtića, obaveznu godinu dana predškolske edukacije provodit će „putujuća teta“ koja je na području Općine obilazi 40 – ak djece , a nastavu pohađaju u područnim školama bez pravih uvjeta.

Slika 7 Dječji vrtić "Ražanac"

Izvor. www.opcina-ražanac.hr

Osnovnoškolsko obrazovanje

Na području Općine Ražanac od 1843. godine djeluje Osnovna škola Jurja Barakovića. Locirana je u naselju Ražanac i ima pet pripadajućih područnih škola: Područna škola Radovin (nastava od 1. do 8. razreda) te područni odjeli u Rtini, Jovićima, Ljubču i Krnezi. Rad škole organiziran je kroz 21 razredni odjel u dvije smjene (8 razreda predmetne i 13 razredne nastave). Školu je šk. god. 1962./1963. pohađalo ukupno 946 učenika dok ih u šk. god. 2010./2011. pohađa 209. Taj trend pada broja učenika se nastavlja do danas.²⁶ Školske godine 2015./16. u osnovnu školu upisano je 30 đaka. Taj broj se nije značajno mijenjao od 2011. godine kad ih je upisano ukupno 26. Otprilike isti broj đaka svake godine i završava osnovnu školu.

Stanje objekta škole i sredstava za rad djelomično zadovoljava propisane standarde struke. Broj zaposlenika smanjio se sa 54 na 49 u posljednjih pet godina. Škola je opremljena kuhinjom, knjižnicom, kabinetom za informatiku te vanjskim igralištem, a nedostaju kabineti za kemiju, biologiju, glazbenu i likovnu kulturu. Za đake je organiziran prijevoz i prehrana. Trenutni kapacitet osnovne škole ne zadovoljava potrebe zajednice te se planira dogradnja i izgradnja matične škole i područne škole Radovin sa sportskim dvoranom i igralištem.

Na području Općine ne postoji srednja škola koja omogućava nastavak školovanja osnovnoškolaca. Najbliža srednja škola nalazi se u Zadru kao i visokoobrazovne ustanove.

---

²⁶ www.os-jbarakovica-razanac.skole.hr

3.3. Kultura i zaštita kulturne baštine

Kulturna baština Općine Ražanac obuhvaća tri dobra koja se nalaze u Registru kulturnih dobara u Republici Hrvatskoj. To su Mletačka utvrda i arheološko nalazište ranokršćanske crkve u Ražancu, te arheološka nalazišta Ljubljana i kosa u Ljubaču. Ostali nepokretni spomenici kulturno-povijesne i graditeljske baštine na prostoru Općine Ražanac prikazani su u tablici 22.

Tablica 22 Registrana kulturna dobra na području Općine Ražanac

Oznaka	Mjesto	Naziv	Vrsta kulturnog dobra
Z -1335	Ljubač	Arheološko nalazište Ljubljana i Kosa	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-4201	Ražanac	Arheološki ostaci dvojne ranokršćanske crkve s pastoforijom, krstionicom i memorijom	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno
Z-1202	Ražanac	Mletačka utvrda	Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno

Izvor: Ministarstvo kulture, Registar kulturnih dobara

Iznad Ljupča u pravcu SZ – JI po dužini od četiri kilometra nalazi se poluotok Ljubljana s Kosom, greben visine od 90 do 150 metara. Na samom vrhu leži gradina Venac naseljena još od željeznog doba i rimskog carstva. Sačuvani su djelovi bedema te nekropola iz željeznog doba. Nedaleko od nje, na krajnjem rtu poluotoka leži utvrda Ljubljana nastanjena od željeznog doba sve do turskih provala u 16. i 17. stoljeću. Tu su i ostaci srednjevjekovnog utvrđenog grada s bedemima i kulama pruženim uz sam rub mora. Na čitavom poluotoku pronađeno je više desetaka grobnih humaka. Podno Kose nalaze se arheološka nalazišta iz rimskog i srednjovjekonog doba te crkva sv. Marije.

Ostaci dvojne ranokršćanske crkve pronađeni su na arheološkom lokalitetu Glavičine Crkva je jednobrodna, kvadratnog tlocrta s krstionicom i memorijom na južnoj strani. Južna crkva završava polukružnom istaknutom apsidom, a sjeverna je dodatno ojačana kontraforima. U objema su sačuvane baze oltarnih ograda, ciborija i oltara, te djelovi svečeničkih klupa. Također je pronađen i znatan broj kamenog crkvenog namještaja i arhitektonskih skulptura. Ostaci arhitekture i inventara datiraju iz druge polovice 5. i početka 6. stoljeća.

Mletačka utvrda sagrađena je počekom 16. stoljeća te predstavlja odličan primjer fortifikacija u Velebitskom kanalu. Utvrda se sastoji od ukupno tri kule od kojih su dvije sačuvane, a izgrađena je u obliku obrambenog zida na način da zatvara rt pred naseljem. Glavna kula sastoji se od prizemlja i tri kata. Od dvije završne, polukružne kule koje leže u samom moru, sačuvana je jedna a iz njih se rasprostiru dva kraka djelomično očuvanih bedema. Cijela utvrda izgrađena je od uslojenih kamenih klesanaca ukupne dužine od gotovo 115 metara.²⁷

²⁷ Izvor: Ministarstvo kulture Republike Hrvatske

Slika 8 Mletačka utvrda u naselju Ražanac

Izvor: www.kulturni-turizam.com

U nastavku su prikazana ostala kulturna dobra koja se ne nalaze u registru zaštićenih kulturnih dobara RH, ali imaju veliku kulturnu i povijesnu vrijednost te se njihov potencijal može iskorititi za razvoj turističke ponude Općine Ražanac.²⁸

Većina dobara uglavnom su ostaci vjerskih objekata kršćanske kulture.

Ražanac:

- Župna crkva Gospe od Ružarija (iz pol.XIX st.)
- Crkva sv Andrije (Rudići- Garići XIII-XV st.)
- Gradinska utvrda

Jovići:

- Crkva Sv. Marije Magdalene iz srednjeg vijeka
- Pučko graditeljstvo
- Gradina - iznad zaljeva Bokulja, SI od Jovića izvremena rimske vladavine

Radovin:

- Župna crkva gospe od zdravlja (XIV st.)
- Crkva Sv. Petra na groblju
- Beretinova gradina iz željeznog doba

Ljubački stanovi:

- Crkva Sv. Ivana Krstitelja (XVII – XIX st.)
- Ostaci crkve Sv. Ivana Glavosijeka

Krneza:

- Pučko graditeljstvo: Krneza, Donji Čolaci i Čolakov mlin

---

²⁸ Izvor: Prostorni plan Općine Ražanac, 2007.

Ljubač:

- Župna crkva Sv. Martina (XVIII - XIX st.)

Rtina:

- Ruralna cjelina Venac

Knjižnica

Na području Općine Ražanac nalazi se Gradska knjižnica Juraj Baraković koja broji jednog zaposlenog i jednog pripravnika. Ukupan broj članova u 2015. godini iznosi 178, od čega 49 novih članova u odnosu na prethodnu godinu. Broj članova neznatno se mijenja u promatranom periodu od 2011. godine. Planira se nabava informatičke opreme te sanacija građevinskih dijelova prostora i uvođenje novog učinkovitog sustava grijanja u prostorije igraonice. Također, predviđeno je zapošljavanje jednog administrativnog djelatnika. Rad knjižnice financira se iz zakonski predviđenih izvora financiranja sredstava osnivača, tj. Općine Ražanac.

Manifestacije

Općina Ražanac ima raznovrsnu ponudu jednodnevnih i dvodnevnih manifestacija koje se odvijaju pretežito kroz ljetni period. Od kulturnih manifestacija ističu se Susreti KUD – va koji se odvijaju dva puta godišnje od 2010. godine na dan 13. 06. i 30. 07. Općina Ražanac broji tri Kulturno – umjetnička društva, KUD Sv. Šime Rtina, KUD Radovin te KUD Fortuna Ražanac i dvije klape: Ljubač i Caparin iz Ražanca.

Slika 9 KUD Fortuna Ražanac

Izvor: Turistička zajednica Općine Ražanac

Od sportskih manifestacija jednom godišnje održava se Mala i Velika biciklijada (11. 07 i 29. 08), a u periodu od 30. 07. do 04. 08. održava se Boćarski i Malonogometni turnir, Ražanačka Alka te Ražanačke ljetne igre. Ribarska fešta „Fešta od mora“ održava se dva puta godišnje na dan 24. 07. i 23. 08., a od 2012. godine i regata „Đir oko škoja“. U Općini Ražanac redovito se obilježava blagdan Velike Gospe te Dan pobjede i Domovinske zahvalnosti.

Slika 10 Ražanačka alka

Izvor: Turistička zajednica Općine Ražanac

3.4. Zdravstvo

Na području općine Ražanac zdravstvo je organizirano kroz djelovanje:

- Ordinacije opće medicine
- Stomatološke ordinacije
- Ljekarne

Svi navedeni djeluju pri ambulanti Ražanac koja se nalazi pod nadležnošću Doma zdravlja Zadar. U Ambulanti su zaposlena 4 djelatnika; liječnica obiteljske medicine, medicinska tehničarka, stomatolog te zubni asistent. Ambulanta nema posebne odjele te nije prilagođena potrebama produženog liječenja. Nadležna je za cijelo područje Općine Ražanac te područje susjednih jedinica lokalne samouprave. Ambulanta pruža usluge primarne zdravstvene zaštite i turistima za vrijeme trajanja turističke sezone.

Najbliža ustanova Hitne medicinske pomoći nalazi se u Posedarju, a dežurna veterinarska ambulanta u Zadru.

3.5. Sport i rekreacija

Na području Općine Ražanac 2015. godine djelovali su sljedeći sportski klubovi :

- Malonogometni klub Ražanac
- Malonogometni klub Ljubač
- Malonogometni klub Krneza
- Pikado klub Jovići
- Pikado klub Radovin
- Boćarski klub Ljubač

Na području općine Ražanac nalaze se dva boćališta i četiri školska vanjska igrališta nezadovoljavajućeg stanja.

3.6. Religija

Općina Ražanac može se opisati kao izrazito katoličko područje. Na zadnjem popisu stanovništva 2011. godine čak 97,99 % stanovnika se izjasnilo katolicima. Ukupno deset ljudi se izjasnilo pravoslacima, a 21 osoba ateistima. Od ukupno 12 brakova sklopljenih 2013. godini, devet ih je vjerskih.

Tablica 23 Broj stanovnika prema vjerskoj pripadnosti

Religija	u Općini Ražanac
Katolici	2.881
Pravoslavci	10
Protestanti	2
Ostali kršćani	3
Muslimani	7
Agnostici i skeptici	3
Nisu vjernici i ateisti	21
Ne izjašnjavaju se	8
Nepoznato	5

Izvor : www.dzs.hr

Na području Općine Ražanac nalazi se ukupno 11 vjerskih objekata koji su pod nadležnosti Župe od Ružarija sa sjedištem u Ražancu. U naselju Ražanac nalazi se župna crkva Gospe od Ružarija u kojoj se redovito odvijaju misna slavlja. U naselju se još nalaze crkva sv. Andrije i crkva Gospe od Zdravlja. U naselju Krneza nalazi se crkva Gospe od snijega što je jedino najstarija očuvana crkva u župi Ražanac. Crkva Sv. Marije Magdalene potječe iz 13. stoljeća , a smještena je u naselju Jovići kao i relativno nova crkva Sv. Nikole Trnavića. U Rtini se nalazi crkva Sv. Šimuna.

Tijekom 2014. godine u Općini Ražanac od sveukupno 19 sklopljenih brakova, 14 ih je vjerskih, a četiri su bila građanska, odnosno 21 %, što je u postotku manje građanskih brakova od prosjeka Zadarske županije koji iznosi 53.6 %.

Tablica 24 Građanski i vjerski brakovi sklopljeni 2014. godine u Zadarskoj županiji i Općini Ražanac

Kategorija / Područje	U Zadarskoj županiji	U Općini Ražanac
Građanski brakovi	265	4
Vjerski brakovi	494	19

Izvor: Državni zavod za statistiku, Prirodno kretanje stanovništva 2014.

3.7. Mjere zaštite ljudi i imovine

Policija

Općina Ražanac spada pod nadležnost Druge policijske postaje II kategorije koja se nalazi u sastavu PU zadarske i to u njezinom sjeveroistočnom dijelu, a prostire se na površini od 398,25 kvadratnih kilometara. Prema popisu stanovnika iz 2001. godine ovo je područje naseljeno sa 67 000 stanovnika, sa gustoćom naseljenosti od 168,2 stanovnika / km². Druga policijska postaja Zadar specijalizirana je postaja temeljne policije. Pokriva područje grada Zadra te općine Bibinje, Novigrad Dalmatinski, Sukošan, Škabrnje, Zemunik, Galovac, Poličnik, Posedarje te i Ražnac s osam pripadajućih mjesnih odbora.

Za prekršaje prvog stupnja i poslove pravne pomoći u Općini Ražanac ne postoji organizirana služba. Ostale jedinice za zaštitu građana i njihove imovine poput zatvora,

Državnog odvjetništva, zaštitarske djelatnosti te uprave za zaštitu i spašavanje nisu organizirane i smještene na području Općine.

Vatrogastvo

Također nije formirana javna vatrogasna postrojba, ali tu djeluje Dobrovoljno vatrogasno društvo – DVD Ražanac koje je osnovano 2008. godine. Na raspolaganju imaju tri vatrogasna vozila prosječne starosti 32 godine, a u periodu od 2011. godine intervenirali su na ukupno 174 požara i 26 tehničkih intervencija. Nemaju izgrađen vatrogasni dom ili adekvatno spremište za vatrogasnu opremu i vozila. Postrojba nije opremljena vatrogasnom opremom propisanom Planom zaštite od požara Općine Ražanac. Tokom cijele godine imaju jednog zaposlenika, a sezonski se zapošljavaju dodatnu radnu snagu čiji se broj smanjio sa pet na tri zaposlenika, unatoč drastičnom porastu broja požara u protekloj 2015. godini. Planira se zaposliti još jednog profesionalnog vatrogasca sukladno procjeni ugroženosti od požara i tehnološke eksplozije za Općinu Ražanac.

3.8. Stanovanje i javne zgrade

Prema podacima iz Popisa stanovništva 2011. godine napravljena je sljedeća tablica analize stanovanja na području Općine Ražanac:

Tablica 25 Stanovanje i javne zgrade u Zadarskoj županiji i Općini Ražanac

		U Žadarskoj županiji	U Općini Ražanac
Ukupno stanova		134 247	2427
Ukupna površina stanova u m ²		10 125 651	201 623
Instalacije u nastanjениh stanovima	Vodovod	59.428	1.011
	Kanalizacija	59.369	1.013
	Električna energija	59.832	1.020
	Plin	885	11
Stanovi za stalno stanovanje	Ukupno	84 448	1331
	Nastanjeni	59 954	1022
	Privremeno nenanastanjeni	21 531	174
	Napušteni	2963	135
Stanovi koji se koriste povremeno	Za odmor i rekreaciju	39 939	1032
	Ukupna površina stanova za odmor i rekreaciju u m ²	2 766 490	87 603
	U vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi	39 939	0
Stanovi u kojima se samo obavlja djelatnost	Iznajmljivanje turistima	483 640	3854
	Ostale djelatnosti	30 899	240

Izvor: www.dzs.hr

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku iz 2011. godine na području Općine nalazi se 2427 stambenih jedinica od čega ih je stalno nastanjeno 1022, odnosno 42.1 %. Sveukupni broj stanova Općine Ražanac čini 1.8 % svih stanova Zadarske županije. Prosječna stambena površina analiziranog područja iznosi 83 m² što je za 8 kvadrata više od županijskog prosjeka. Od ukupnog broja stanova, 42,5 % namijenjeno je odmoru i rekreaciji, a prosječna veličina takvih stanova iznosi 84,8 m², što je više od županijskog prosjeka koji iznosi 69,2 m².

4. ZAŠTITA OKOLIŠA I INFRASTRUKTURA

4.1. Zaštita okoliša

4.1.1. Upravljanje otpadom

Za zbrinjavanje otpada u Općini Ražanac zadužena je tvrka Čistoća Zadar d.o.o., a sav otpad se odvozi na odlagalište Diklo. Odlagalište Diklo nalazi se u blizini Zadra, ukupnog je kapaciteta 3 500 000 m³, a na odlagalištu se vrši monitoring kvalitete zraka.

U Općini se nalazi ukupno 1999 posuda za preuzimanje otpada. Odvojeni otpad prikuplja se na tri, a komunalni na 22 lokacije. Ukupno 1760 fizičkih osoba koristi usluge odvoza, što je za 250 više u odnosu na 2011. godinu. S područja Općine u godini 2015. odvezeno 1051,08 tona komunalnog otpada i 1121,94 tona razvrstanog otpada, od čega najviše glomaznog otpada i papira. U odnosu na 2014. godinu, 2015. godine prikupljeno je gotovo tri puta više razvrstanog papira i kartona. Reciklažni centar Diklo ima dosta prihvatne kapacitete za potrebe zajednice.

4.1.2. Upravljanje prirodnim resursom i zaštita prirodnih

Na području Općine Ražanac nema registriranih spomenika prirodne baštine, iako se ovaj prostor opisuje kao područje iznimne prirodne ljepote i značaja što mu daje odlične preduvjete za razvoj turizma. Od posebne krajobrazne vrijednosti su područje Velebitskog kanala i Ljubačkog zaljeva sa pripadajućim dolinama i obradivim površinama stoga je u Prostornom planu Općine Ražanac posebna pažnja posvećena zaštiti ovih lokaliteta. Primarni cilj definiran u svrhu njihove zaštite jest uvođenje suvremenih uređaja za pročišćavanje otpadnih voda te zaštita od drugih oblika zagađenja kao što su neplanirano i neprimjereno nasipanje obale. Prostornim planom definirani su uvjeti za uređenje i korištenje užeg pojasa mora koji proizlaze iz Uredbe o Zaštićenom obalnom pojusu i Prostornog plana Zadarske županije. Posebno se naglašava potreba čuvanja dijelova prirodne obale od devastacije uz potrebu koncentraciju privezišta na postojećim destinacijama. Dragocjeno poljoprivredno zemljište u zaleđu Ljubačkog zaljeva zaštićeno je posebnim zakonom o poljoprivrednom zemljištu i u načelu njegova prenamjena nije dozvoljena, naročito u slučaju kvalitetno obradivog zemljišta.

Ukupno 1246 m² Općine Ražanac dio je NATURA 2000 mreže kao područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove - POVS (područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja drugih divljih vrsta i njihovih staništa, kao i prirodnih stanišnih tipova od interesa za Europsku uniju). Prostorni plan Općine Ražanac navodi potrebu za detaljnim istraživačkim procesima kojima bi se utvrdile moguće cjeline koje bi trebalo primjereno zaštititi, što se u prvom redu odnosi na čitav prostor Ljubačkog zaljeva zajedno sa djelovima obalnog poteza te plodnim dolinama koje gravitiraju zaljevu.²⁹

---

²⁹ PPU Općine Ražanac, Izmjene i dopune 2007.

Šumarstvo

Prema Prostornom planu Općine Ražanac, na teritoriju Općine nalazi se ukupno 1239,2 ha pretežno zaštitne šume. Zaštitne šume prvenstveno služe za zaštitu zemljišta, voda, naselja, objekata i druge imovine. Šumske površine Općine Ražanac pripadaju gospodarskoj jedinici Ražanac – Vrsi stoga podaci navedeni u tablici 21 se odnose na područje šire od same Općine Ražanac. Najzastupljenije drvne vrste su alepski bor, slijedi crni i primorski bor, te obični čempres.

Tablica 26 Prikaz zaliha i prirasta drvene mase po vrstama drveća za GJ Ražanac - Vrsi

Vrsta drveća	Dobni razred										UKUPNO	
	I	II		III		IV		V				
		Zaliha	Prirast	
C.BOR	/	6676	222	2704	136	0	0	1206	41	10586	399	
A.BOR	/	10333	453	5452	166	0	0	0	0	15785	619	
P.BOR	/	2523	97	0	0	0	0	0	0	2523	97	
PINJ	/	33	1	0	0	0	0	0	0	33	1	
OBIČNI ČEMPRES	/	0	0	18	1	0	0	0	0	18	1	
UKUPNO		19565	773	8174	303	0	0	1206	41	28945	1117	
Površina	219,56	181,81		49,93		0		7,02		458,32		
Ukupna površina bez I dobnog razreda										238,76		
m3/ha		107,61	4,25	163,71	6,07			171,79	5,84	121,23	4,68	

4.2. Infrastruktura

4.2.1. Prometna infrastruktura

Prema Zakonu o javnim cestama (NN 100/96, 76/98 i 27/01), Uredbi o mjerilima za razvrstavanje javnih cesta u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste (NN 63/99) i Odluci o razvrstavanju javnih cesta u državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste (NN 79/99, 111/00, 98/01 i 143/02) sve javne ceste na području Republike Hrvatske dijele se na: državne ceste, županijske ceste i lokalne ceste.

Općina Ražanac najbliži ulaz na autocestu A1 Zagreb – Split – Dubrovnik ima preko čvorišta Posedarje udaljenog 13,5 kilometara

Dijelom područja općine Ražanac prolazi državna cesta D 106, koja povezuje međusobno trajektnu luku Žigljen i naselja: Novalja, Pag, Ražanac i Posedarje.

Na području općine Ražanac karakter županijske ceste imaju sljedeće javne ceste:

- Ž 6004 na dionici Nin (Ž 6011) - Vrsi - Ž 6007,
- Ž 6006 na dionici Ljubač - Ž 6007,
- Ž 6007 na dionici Ražanac - Zadar (D 407),
- Ž 6016 na dionici Radovin - D 106.

Na području općine Ražanac lokalne javne ceste su:

- L 63026 na dionici Ljubač (Ž 6006) - Ž 6007,
- L 63027 na dionici L 63027 - Jovići (D 106),

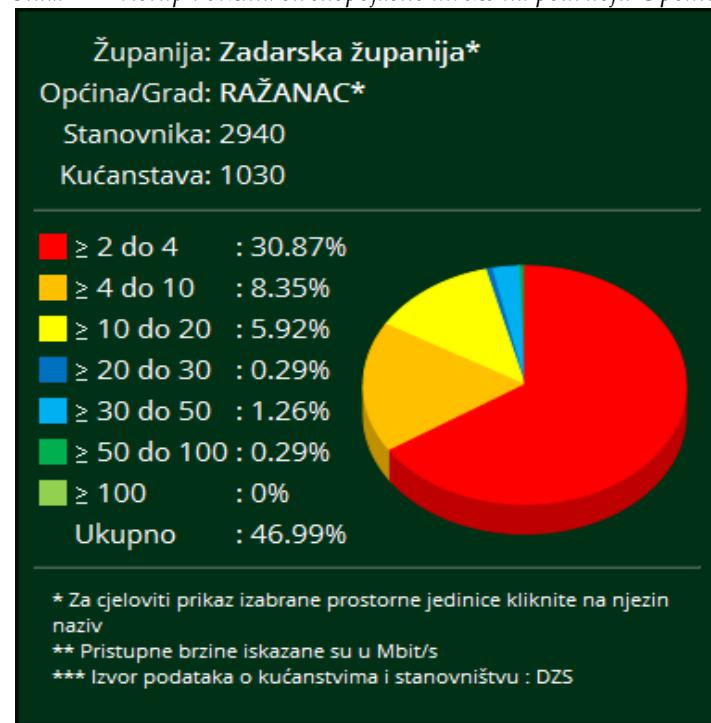
- L 63055 na dionici Ž 6007 - Krneza - Radovin - Visočane (Ž 6014),
- L 63056 na dionici Dušovića mlin (Ž 6007) - Visočane (Ž 6014).

Dio postojećih javnih cesta na području općine Ražanac ima neprimjerene poprečne profile, nepovoljne horizontalne i vertikalne tehničke elemente, te dotrajalu postojeću kolničku konstrukciju. Dio ovih cesta još uvijek je bez suvremenog kolničkog zastora. U naseljima nisu izgrađeni nogostupi. Poprečni profil nekategoriziranih prometnica unutar svih naselja na području ove općine uglavnom se sastoji samo od kolnika neodgovarajuće širine s nepovoljnim tehničkim elementima.³⁰

Na području Općine Ražanac plovni promet odnosi se isključivo na promet manjih plovila za potrebe lokalnog stanovništva te izletnička plovila za obilazak Velebitskog kanala i Ljubačkog zaljeva. Luka Ražanac povezana je pomorskim putem s lukom Starigrad nasuprot Velebitskog kanala. Unatoč činjenici da u Ražanac ne pristaju plovila javnog pomorskog prometa, prema Zakonu o morskim lukama (NN br.108/95) pristanište ima značaj luke otvorene za javni promet. Obalna infrastruktura nakon izgradnje Jadranske turističke ceste nije održavana te se nalazi u vrlo trošnom stanju. Sa sjeverozapadne strane mjesta Rtina izgrađeno je pristanište u koje mogu pristajati i veće brodice, a njezini kapaciteti uglavnom zadovoljavaju potrebe lokalnog stanovništva.

Broj kućanstava s pristupom širokopojasnom internetu i brzina prometa prikazani su na slici 10.

Slika 11 Pristup i brzina širokopojasne mreže na području Općine Ražanac

Izvor: mapiranje.hakom.hr

³⁰ Izvor: PPUO Ražanac, Izmjene i dopune 2007.

4.2.2. Energetska infrastruktura

Općina Ražanac nalazi se u sklopu jedinstvenog elektroenergetskog sustava Zadarske županije kojim upravlja Electra Zadar d.o.o. Područje se opskrbljuje električnom energijom visokonaponskim zračnim dalekovodima na drvenim stupovima 10(20)kV ukupne dužine 13 091 km te podzemnim 10(20)kV vodovima dužine 32 255 km iz TS 110kV Nin. Na području Općine nalazi se 31 trafostanica napona 10/04 kV.

Broj spojenih kućanstava na sustav opskrbe električnom energijom na području Općine Ražanac 2015. godine iznosi 761, što je za 62 kućanstva više u odnosu na 2011. godinu. Ukupna potrošnja električne energije u kućanstvima na području Općine iznosi 1 895 819 kWh, odnosno prosječno 2 491 kWh po kućanstvo što je gotovo jednako prosjeku potrošnje iz 2011. godine.

Potrošnja električne energije u gospodarstvu odnosi se na ukupno 47 pravnih subjekata koji zajedno troše 832 221 kWh struje niskog napona te 197 041 srednjeg napona. Unatoč porastu gospodarskih potrošača električne energije srednjeg napona s jedan na tri, ukupna potrošnja pala je za 26 % u promatranom razdoblju od 2011. do 2015. godine. Na javnu rasvjetu u 2015. godini potrošilo se 153 279 kWh, što je za čak 35 000 kWh manje u odnosu na predhodnu 2014. godinu. Uzrok tome jest primjena efikasnijih rasvjetnih tijela, odnosno LED rasvjete.

U budućnosti će trebati izvršiti rekonstrukciju cijelog elektroopskrbnog sustava kako je to utvrđeno dugoročnom energetskom strategijom Republike Hrvatske. Dugoročno strateško opredjeljenje jest korištenje alternativnih izvora energije kao što su sunce i vjetar, za koje na prostorima podno Velebita postoje dobri uvjeti.³¹ Za izgradnju hidrocentrala, što prestavlja jednu od ekološki najprihvatljivijih opcija, na području Općine Ražanac, kao i na cijelom području Zadarske županije, ne postoje značajni potencijali, stoga je potrebno planirati izgradnju i drugih mogućih izvora energije. Istovremeno je nužno postojeće resurse racionalno koristiti što znači smanjivanje gubitaka odnosno smanjivanje emisije energije u zrak, vodu i tlo, a također što više uvoditi u korištenje male alternativne izvore.

Od prihvatljivih resursa za buduće elektroenergetske izvore razmatraju se termoelektrane na ugljen ili plin. Na području Zadarske županije djelomično izvršena su istraživanja nekoliko lokaliteta za izgradnju takvih objekata. Objekti za plinifikaciju mogu i trebaju biti što bliže većim potrošačkim centrima, pošto je tada moguće dobro iskoristiti i inače otpadnu energiju u procesu elektrane. Za razliku od plinskih postrojenja, termoelektrane na ugljen trebaju biti što dalje od potrošačkih centara i pored najstrožih ekoloških zahtjeva u rješavanju.³²

Za županijsku distributivnu mrežu izrađena je Studija opskrbe prirodnim plinom Zadarske županije i Idejni projekt opskrbe prirodnim plinom Zadarske županije kojima su određene, između ostalog, trase plinovoda te regulacijske stanice.³³

---

³¹ Izvor: PPU Općine Starigrad, Izmjene i dopune, 2011.

³² Izvor: PPU Općine Ražanac, Izmjene i dopune, 2007.

³³ Izvor: PPU Zadarske županije, 2014.

4.2.3. Komunalna infrastruktura

Komunalna infrastruktura jedinice lokalne samouprave obuhvaća:

- vodoopskrbni sustav
- odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda
- održavanje javnih površina i
- održavanje groblja.

Na području Općine Ražanac pruža se vodoopskrbni sustav kojim upravlja Vodovod d.o.o. Zadar. Duljina vodoopskrbnog sustava na dan 31. prosinca 2015. godine iznosila je 73,2 km. Prema pogonskom režimu to je tlačno - gravitacijski vodoopskrbni sustav sa zatvorenom vodoopskrbom. Potrošnja vode po stanovniku za potrebe kućanstva u 2015. godini iznosila je $0,149 \text{ m}^3$ dnevno, a za potrebe industrije $0,011 \text{ m}^3$. Postoje četiri površinska izvorišta ovog vodoopskrbnog sustava: Stanesa, Mramor, Pećina i Gradina, a vodozahvat se također vrši površinski. Izvorišta su se koristila za vodoopskrbu naselja Ražanac i Rtina do izgradnje magistralnog cjevovoda kojim se voda iz Zrmanje dovela do potrošača Općine Ražanac. Trenutno su navedena četiri izvorišta izvan funkcije. Vodovod ima četiri vodospreme: Škripača, Jovići, Škulici (Ražanac – nova), Ražanac (stara). Vodoopskrbna mreža sastoji se od lijevano-željeznih, pomicanih, čeličnih i PHD cijevi. Na vodoopskrbni sustav Općine Ražanac 2015. godine bilo je spojeno 1784 kućanstava što je 294 kućanstava više u odnosu na 2011. godinu. U tablici 27 prikazan je ukupna i prosječna potrošnja vode po kućanstvima i privredi.

Tablica 27 Potrošnja vode po kućanstvima i privredi u 2015. godini

Tip potrošača	Potrošnja vode[m ³]	Broj stanovnika	Potrošnja po stanovniku/dan
Kućanstva	159868,14	2940	0,14897
Privreda	12244	2940	0,01141

Izvor: Vodovod d. o. o. Zadar

Sustav ne zadovoljava u potpunosti potrebe Općine Ražanac. Potrebna je rekonstrukcija dijela vodovodne mreže (poglavito starije mreže i one izgrađene od nekvalitetnih materijala) kako bi se smanjili gubici na sustavu. U ljetnim mjesecima dolazi do otežane vodoopskrbe pojedinih dijelova naselja Ražanac uslijed povećane potrošnje i velikih gubitaka na vodovodnoj mreži.

Dosadašnji način upravljanja otpadnim vodama na području Općine Ražanac nije u skladu s ekološkim standardima i sanitarno – tehničkim zahtjevima te bi mogao uzrokovati negativne promjene u okolišu ukoliko se način njihovog zbrinjavanja ne promijeni, naročito ako se uzme u obzir planirani razvoj turizma i porast broja stanovnika. Postojeća kolektorska mreža uglavnom se izgrađivala neplanski prema trenutačnim potrebama izgradnje naselja. Većina otpadnih voda s područja Općine Ražanac još uvijek se disponira direktno u tlo ili obalno more. Sakupljaju se u takzvanim „crnim jamama“ koju su u potpunosti vodopropusne i u znatnoj mjeri zagađuju podzemlje i obalno more. To naročito dolazi do izražaja za vrijeme turističke sezone kada se količina otpadnih voda višestruko povećava. Oborinske krovne vode i vode s prometnih površina također se direktno procjeđuju u tlo, odnosno slijevaju najkraćim putem u obalno more. Neke od potencijalnih opasnosti neadekvatnog zbrinjavanja otpadnih voda su pogoršanje kvalitete mora, povećanje opasnosti za ljudsko zdravlje, smanjenje vrijednosti građevinskog zemljišta, gubitak prihoda od turizma zbog smanjenja

kvalitete kupališta te smanjenje prihoda od ribarstva. U svrhu rješavanja problematike zbrinjavanja otpadnih voda do sada je izrađena sljedeća dokumentacija:

4.2.4. Održavanje javnih površina, rasvjete i groblja na području Općine Ražanac

Na području Općine Ražanac postoji sedam groblja, po jedno u svakom naselju Općine. Postojeće groblje i crkva u naselju Radovin nalaze se na mjestu ranijeg groblja i starije crkve. Groblje uz crkvicu je već sada gotovo u potpunosti popunjeno te postoji potreba za njegovim proširenjem uz prethodnu dozvolu nadležnog konzervatorskog odjela.

O javnim površinama i javnoj rasvjeti na području Općine Ražanac ne postoje dostupni podaci.

5. INSTITUCIJE

5.1. Institucije regionalne i lokalne samouprave

Ustav Republike Hrvatske u Glavi VI. (članci 133. – 138.) utvrdio je pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu. Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi uređuju se jedinice lokalne samouprave i jedinice područne (regionalne) samouprave, njihov djelokrug i ustrojstvo, način rada njihovih tijela, nadzor nad njihovim aktima i radom te druga pitanja od značenja za njihov rad. Općina je jedinica lokalne samouprave koja se osniva, u pravilu, za područje više naseljenih mjesta koja predstavljaju prirodnu, gospodarsku i društvenu cjelinu, te koja su povezana zajedničkim interesima stanovništva. Jedinice lokalne samouprave u svom samoupravnom djelokrugu obavlja poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju potrebe građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima i to osobito poslove koji se odnose na:

- uređenje naselja i stanovanje
- prostorno i urbanističko planiranje
- komunalno gospodarstvo
- brigu o djeci
- socijalnu skrb
- primarnu zdravstvenu zaštitu
- odgoj i osnovno obrazovanje
- kulturu, tjelesnu kulturu i sport
- zaštitu potrošača
- zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša
- protupožarnu i civilnu zaštitu
- promet na svom području
- ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj i Statutom Općine Ražanac određen je naziv općine: Općina Ražanac, a njeno sjedište je naselje Ražanac. Statutom jedinica lokalne samouprave osnovani su mjesni odbori kao oblik neposrednog sudjelovanja građana u odlučivanju o lokalnim poslovima. Mjesni odbori u Općini Ražanac su:

- MO Ražanac
- MO Rtina
- MO Radovin
- MO Jovići
- MO Ljubač
- MO Ljubački Stanovi
- MO Krneza
- MO Podvršje.

Dan Općine je blagdan Gospe od Ružarija, koji se svečano slavi prve nedjelje u mjesecu listopadu, kao Dan Općine.

Općina ima svoj grb i zastavu. Grb Općine je izrađen u četvrtastom štitu. U plavom polju u sredini nalazi se bijela kula sa kruništem, prozorom i otvorenim vratima u pratnji zlatnog roja pčela. Simbolika pčele utemeljena je u Legendi o junakinji Nidićki koja je domišljatošću, uz pomoć pčela, obranila Ražanac od Turaka. Zastava Općine je izrađena u omjeru 1:2 (visina prema dužini) svjetlo plave boje. U sredini zastave, na sjecištu dijagonala nalazi se grb općine, obostrano, obrubljen zlatnom trakom.

Slika 12 Zastava s grbom Općine Ražanac

Izvor: www.opcina-ražanac.hr

Tijela Općine Ražanac su:

- općinsko vijeće
- općinski načelnik

Općinsko vijeće je predstavničko tijelo građana Općine koje donosi akte u okviru prava i dužnosti Općine te obavlja poslove u skladu s Ustavom, zakonom i Statutom Općine. Općinsko vijeće ima 13 vijećnika. Načelnik Općine zastupa Općinu i nositelj je izvršne vlasti. Općinsko vijeće osniva stalne ili povremene odbore i druga radna tijela za proučavanje i razmatranje pojedinih pitanja, pripremu i podnošenje odgovarajućih prijedloga iz djelokruga Općinskog vijeća, praćenje izvršavanja odluka i općih akata Općinskog vijeća, za koordinaciju u rješavanju pojedinih pitanja, te za izvršavanje određenih poslova i zadataka za Općinsko vijeće. Stalna radna tijela Općinskog vijeća su:

1. Odbor za statutarno-pravna pitanja,
2. Odbor za izbor i imenovanje,
3. Odbor za prostorno uređenje i komunalni sustav,
4. Odbor za razvoj Općine,
5. Odbor za zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb,
6. Odbor za međuopćinsku i međunarodnu suradnju,
7. Odbor za kulturu i obrazovanje,
8. Odbor za sport i tehničku kulturu,
9. Mandatna komisija.

Jedinstveni upravni odjel Općine Ražanac ima djelokrug i ovlasti u neposrednom izvršavanju i osiguravanju provedbe zakona, odluka, općih i pojedinačnih akata Općinskog vijeća i načelnika. On neposredno izvršava poslove državne uprave prenijete u djelokrug Općine, prati stanje u područjima iz svog djelokruga i o tome izvještava načelnika, priprema

nacrte odluka i akata koje donosi Općinsko vijeće ili načelnik i pruža stručnu pomoć građanima.

Prihodi Općine razmjerni su poslovima koje Općina obavlja u skladu sa zakonom i svojim Statutom. Financira se iz vlastitih izvora (prihodi od vlastite imovine, općinskim porezima, novčanim kaznama, pristojbama te raznim naknadama), zajedničkim porezima i prohodima te donacijama iz državnog i županijskog proračuna.

Općinsko vijeće može pojedinu osobu koja je zaslužna za dobrobit, razvitak i promidžbu Općine proglašiti počasnim građaninom.

Dokumenti Općine Ražanac

Općina Ražanac izradila je Plan upravljanja pomorskim dobrom te Plan zaštite od požara za godine 2016. i 2017. U tijeku je izmjena i dopuna Prostornog plana Općine Ražanac koji je zadnji put izmjenjen 2007. godine.

Članstva i partnerstva

Općina Ražanac članica je LAG – a Bura, zajedno s općinama Jasenice, Novigrad, Starigrad, Posedarje, Poličnik, Vrsi i Zemunik Donji te Gradom Obrovac. To je područje od 1312,63 km² i 26 018 stanovnika. Zadatak im je izrada lokalnih razvojnih strategija te usmjeravanje i praćenje njihove provedbe uključujući korištenje sredstava potpore.

Općina Ražanac također je članica FLAG-a „Tri mora“ – lokalne inicijative u ribarstvu koja uz Ražanac obuhvaća još i područje Grada Obrovca te Općine Jasenice, Novigrad, Poličnik, Posedarje i Starigrad. Osnovna djelatnost udruge jest priprema strateških dokumenata vezanih za ribarstvo, marikulturu, preradu i marketing ribljih proizvoda, održivi razvoj područja i zajednica koji ovise o ribarstvu, jačanje kapaciteta zapošljavanja, poticanja zapošljavanja i povećanja broja radnih mjesta, razvoj ribarstva, marikulture i komercijalno kopnenog ribarstva, te ostalih djelatnosti određenih statutom.

5.2. Civilno društvo

Prema Registru udruga Ministarstva uprave u Općini Ražanac registrirano je i aktivno ukupno 19 udruga civilnog društva, među kojima su najbrojnije sportska i kulturno umjetnička društva. Iz proračuna se financiraju DVD Ražanac, Vjerske zajednice, DDK (dobrovoljnji davatelji krv) Ljubač i Ražanac, sportske udruge, Kulturno umjetnička društva Ražanac, Rtina i Radovin.

Tablica 28 Udruge registrirane na području Općine Ražanac na dan 08.07.2016.

Naziv udruge	Skraćeni naziv	Sjedište
Boćarski klub "Roko"	BK "ROKO"	Ulica IV 36, Ljubač
Dalmatinska muška klapa "Ljubač" Ljubač	KLAPA LJUBAČ	Ljubač
Dobrovoljno vatrogasno društvo "Ražanac"	DVD "RAŽANAC"	Ražanac 1, Ražanac
Klub daljinskog plivanja "Rtina"	KDP RTINA	Rtina
Kulturno umjetnička udruga "Fortuna"	KUU "FORTUNA"	Ražanac, Ražanac
Kulturno-umjetničko društvo "Radovin"	KUD "RADOVIN"	., Radovin
Kulturno-Umetničko društvo "Sv. Šime" Rtina	KUD "SV. ŠIME" RTINA	Rtina 105, Rtina
Lovačko društvo "Kobac" Ražanac	LD "KOBAC" RAŽANAC	Ražanac 0, Ražanac
Malonogometni klub „Jovići“	MNK JOVIĆI	Jovići
Malonogometni klub "Primorac-Ljubač"	MNK "PRIMORAC-LJUBAČ"	Ljubač
Pikado klub „Radovin“	/	Beretini 62, Radovin
Športsko ribolovno društvo "Arbun" ,Ražanac	ŠRD "ARBUN" RAŽANAC	Ražanac bb, Ražanac
Športsko Ribolovno Društvo "Ričina"	ŠRD "RIČINA"	Ljubački Stanovi bb, Ljubač
Udruga Hrvatski Ljiljani Sv. Ante Ražanac	/	Ražanac 13, Ražanac
Udruga Iznajmljivača Privatnog Smještaja Ražanac	/	VIII. ulica 21a, Ražanac
Udruga Lovaca "Vepar" Radovin	UDRUGA "VEPAR" RADOVIN	Radovin
Udruga Mještana Zaseoka Vrankovići-Rtina	UDRUGA VRANKOVIĆI	Rtina
Udruga Vlasnika Soba, Apartmana I Kampova "Tri Školja"	/	Ražanac
Udruga Za Promicanje Kvalitete Života Mještana Rtine - Zaseoka Stošići	UDRUGA MJESTANA RTINE - ZASEOKA STOŠIĆI	Rtina I 183, Rtina

SWOT ANALIZA

Gospodarstvo

SNAGE	SLABOSTI
DEMOGRAFIJA I OPĆI PODACI • Blagi demografski porast • Trend pada nezaposlenosti • Pozitivan migracijski trend POLJOPRIVREDA • Tradicija stočarstva na području Općine • Tradicija pčelarstva • Povoljni uvjeti za marikulturu u Velebitskom kanalu TURIZAM • Prostornim planom Općine Ražanac stvorenim preduvjeti za razvoj turizma • Klimatski uvjeti pogodni za razvoj turizma • Prirodna bogatstva Općine u svrhu razvijanja turizma • Porast dolazaka i noćenja stranih turista • Vrlo dobra prometna povezanost s ostatkom Hrvatske	DEMOGRAFIJA I OPĆI PODACI • Nepovoljna dobna struktura stanovništva Općine (prosječna starost se povećala za 4 godine u desetogodišnjem razdoblju) • Konstantan pad stanovništva od 1991. POLJOPRIVREDA • Nedostatak proizvoda s dodanom vrijednošću • Nepostojanje zadružnog poslovanja • Nepovoljna dobna struktura nosioca OPG – ova • Male površine poljoprivrednih parcela • Siromašno tlo i nedostatak navodnjavanja, snažna bura TURIZAM • Nepostojanje luksuznog smještaja • Nepostojanje hotelskog i hostelskog smještaja, kao ni objekti eko, ruralnog i planinskog turizma • Nedostatak javnog pomorskog prijevoza • Nedovoljna gastronomска ponuda
PRILIKE	PRIJETNJE
POLJOPRIVREDA • Nezagodenost Velebitskog kanala • Uskladijanje poljoprivredne proizvodnje i marikulture s potrebama u turizmu čime se stvara pozitivna sinergija u gospodarskom razvoju • Članstvo u LAG-u Bura • Članstvo u LAGUR-u Tri mora • Uzgoj ljekovitog i aromatičnog bilja • Europska i nacionalna sredstva namijenjena ruralnom razvoju prostora TURIZAM • Nepovoljna sigurnosna situacija u tradicionalno konkurentnim zemljama mediteranske regije • Rastući trend Hrvatske kao turističke zemlje • Gravitiranje posjetitelja iz turističkih destinacija u okruženju i tranzitnih gostiju zahvaljujući prometnoj povezanosti • Suradnja sa susjednim općinama u svrhu proširenja ponude sportskog i pustolovnog turizma i stvaranja zajedničkog destinacijskog identiteta • Europska i nacionalna sredstva namijenjena ruralnom razvoju prostora	DEMOGRAFIJA I OPĆI PODACI • Trend opadanja broja stanovništva na razini Županije u RH te starenje stanovništva • Prirodne katastrofe, potres, požar... • Opsežan birokratski aparat na svim razinama (problem za investicije) POLJOPRIVREDA • Smanjenje količine ribe u akvatoriju • Izgradnja gospodarske infrastrukture koja može Sve izraženije klimatske promjene koje mogu nepovoljno djelovati na poljoprivredu TURIZAM • Promjena globalnih trendova na području turizma, pojava novih destinacija • Sve izraženije klimatske promjene koje mogu nepovoljno djelovati na poljoprivrednu i turizam • Opasnosti od terorizma, mogući teroristički napadi mogu djelovati negativno na turizam • Izgradnja gospodarske infrastrukture koja može negativno utjecati na okoliš (zagađenje mora, zraka...) • Ukipanje letova iz glavnih emitivnih zemalja

Društvene djelatnosti

SNAGE	SLABOSTI
OBRAZOVANJE • Postojanje podružnih škola • Novoizgrađeni dječji vrtić ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB • Postojanje primarne zdravstvene zaštite na području Općine • Postojanje stomatološke ordinacije KULTURNA BAŠTINA • Bogata povijest i mnoštvo arheoloških lokaliteta • Na području Općine postoje brojna kulturna dobara	OBRAZOVANJE • Nepostojanje srednjoškolskih obrazovnih institucija • Nemogućnost dodatnog i dopunskog (cjeloživotnog) obrazovanja ZDRAVSTVO I SOCIJALNA SKRB • Nepostojanje programa i ustanova socijalne skrbi na području Općine • Velik broj korisnika mirovina i socijalne pomoći KULTURNA BAŠTINA • Nevaloriziranost kulturne i povijesne baštine • Nepostojanje zavičajne zbirke, galerija i ostalih kulturnih ustanova SPORT I CIVILNO DRUŠTVO • Nepostojanje adekvatnog sportskog centra i sportskih terena, • Nepostojanje školskih sportskih dvorana • Neadekvatno opremljen prostor DVD-a i nedostatak opreme
PRIЛИKE	PRIJETNJE
KULTURNA BAŠTINA • Promoviranje Općine kroz organizaciju sportskih i kulturnih događaja • Raspoloživost nacionalnih i europskih fondova za kulturu • Valorizacija znamenitosti kulturnih dobara i tradicije na području Općine SPORT I CIVILNO DRUŠTVO • Promoviranje Općine kroz organizaciju sportskih i kulturnih događaja • Raspoloživost nacionalnih i europskih fondova • Povezivanje s drugim jedinicama lokalne samouprave u svrhu unaprijeđenja sportske ponude • Zajedničko djelovanje i jačanje suradnje s predstavnicima civilnog sektora • Financiranje projekata civilnog društva putem fondova EU	OBRAZOVANJE • Nedostatak predškolskog odgoja (jaslice) može nepovoljno djelovati na demografske pokazatelje i osnovno obrazovanje djece • Udaljenost srednjih škola pridonosi odljevu stanovništva • Sve manje upisane djece u osnovnu školu KULTURNA BAŠTINA • Propadanje kulturnih i arheoloških spomenika zbog neadekvatne brige

Zaštita okoliša i infrastrukture

SNAGE	SLABOSTI
ZAŠTITA OKOLIŠA - Područje Općine je dio NATURA 2000 mreže, označeno kao POP (područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja divljih vrsta ptica od interesa za Europsku uniju, kao i njihovih staništa) - U neposrednoj blizini Općine nalazi se 90 speleoloških objekata - Izrađen Plan upravljanja otpadom - Povećanje trenda razvrstavanja otpada INFRASTRUKTURA - Dobra cestovna povezanost s ostatkom Hrvatske - Blizina zračne luke Zemunik - Zadar	ZAŠTITA OKOLIŠA - Neiskorištavanje obnovljivih izvora energije - Nepostojanje adekvatnog sustava odvodnje otpadnih i oborinskih voda - Nema zaštićenih prirodnih područja INFRASTRUKTURA - Na području Općine Ražanac nije izgrađen kanalizacijski sustav - Vodoopskrbni sustav Općine ne zadovoljava potrebe stanovništva - Neriješeni imovinsko-pravni odnosi pojedinih infrastrukturnih cjelina ključnih za razvoj Općine - Postojanje ilegalnih odlagališta otpada - Neriješen sustav odvodnje otpadnih i oborinskih voda
PRILIKE	PRIJETNJE
ZAŠTITA OKOLIŠA - Blizina NP Paklenica - Suradnja sa susjednim Općinama u svrhu zaštite i promoviranja prirodnih vrijednosti - Europska i nacionalna sredstva namijenjena zaštiti okoliša INFRASTRUKTURA - Sanacija ilegalnog odlagališta otpada - Raspoloživa sredstva za financiranje infrastrukture putem sredstava za ruralni razvoj	ZAŠTITA OKOLIŠA - Ekološko zagađenje mora - Ugrožavanje zaštićenih područja masovnim turizmom - Početak eksploatacije nafte i plina u Jadranskom moru (potencijalna ekološka katastrofa) INFRASTRUKTURA - Ograničene ovlasti lokalne samouprave za razvoj i implementaciju projekata unaprijeđenja komunalne infrastrukture - Smanjenje kakvoće mora u Velebitskom kanalu zbog lošeg upravljanja otpadnim vodama susjednih naselja

VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI

VIZIJA OPĆINE RAŽANAC

Općina Ražanac smještena je na obalama Velebitskoga kanala u Sjevernoj Dalmaciji, 22 km sjeveroistočno od grada Zadra. Vizija Općine Ražanac temeljni je okvir za definiranje strateških razvojnih smjernica za petogodišnje razdoblje. Kontinuirano, kroz navedeni period od 2016. do 2020. godine, Općina Ražanac razvijat će se na temeljima strateških ciljeva proisteklih iz vizije koja se referira na prethodno identificiranim lokalnim resursima. Koordinator dokumenta je u suradnji s predstavničkim tijelima Općine Ražanac isfiltrirao jezgru na kojoj treba počivati razvoj Općine Ražanac do završetka 2020. godine, a ona glasi:

Sinergija male poljoprivrede i turizma za ugodan život i boravak u Ražancu

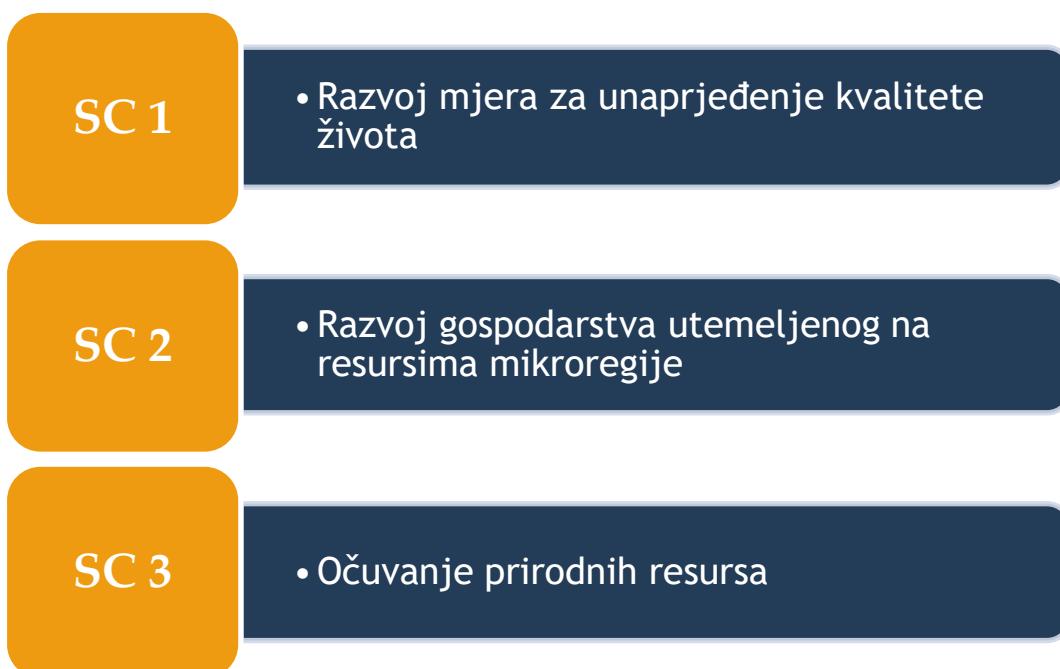
Vizija Općine rezultat je pomnog raščlanjena stanja i trendova na osnovu kojih je definiran razvojni smjer ovog područja u nadolazećem petogodišnjem razdoblju. U izradi analize stanja sudjelovali su brojni dionici analiziranog područja, dok je na radnim skupinama svaki sudionik, predstavljajući sektor iz kojeg dolazi, iznio svoju viziju razvoja Općine. Nakon detaljnog preispitivanja sadržaja Analize stanja koji pruža detaljan uvid u demografiju, gospodarstvo, društvene djelatnosti, infrastrukturu i zaštitu okoliša Općine, izrađena je SWOT analiza te su izdvojene točke koje predstavljaju osnovu za daljnji razvoj analiziranog područja i njegove okoline. Kroz proces izrade ovog dokumenta detaljno su proučene ideje svih dionika jer je participativni pristup planiranju jamstvo za kreiranje ispravne strateške vizije.

Vizija Općine Ražanac sadrži racionalne i emocionalne elemente kojima se nastoji udovoljiti potrebama lokalnog stanovništva. To se naročito odnosi na razvoj i poboljšanje komunalne i društvene infrastrukture te razvoj turističkih i poduzetničkih zona. Petogodišnjom vizijom osigurat će se razvoj Općine Ražanac na području gospodarstva, naročito turizma i poljoprivrede, društvenih djelatnosti, infrastrukture te zaštite okoliša s naglaskom na rješavanje problema gospodarenja otpadom.

STRATEŠKI CILJEVI OPĆINE RAŽANAC

Strateški ciljevi predstavljanju pravac u kojem će se jedinica lokalne samouprave (JLS) razvijati u narednom petogodišnjem razdoblju. Definirani su kao očekivana stanja koje Općina Ražanac namjerava ostvariti uz racionalnu uporabu dostupnih resursa Općine. Strateški ciljevi oblikovani su na radnim skupinama i temelje se na sagledavanju uvjeta u okruženju te spoznaja iz izrađene analize stanja te SWOT analize. Strateškim se ciljevima naglašava mogućnost unaprjeđenja prosperitetnih djelatnosti, kao i valorizacija nedovoljno iskorištenih potencijala ove jedinice lokalne samouprave.

Dakle, temeljem izrađene analize stanja, održanih radnih skupina i definiranja SWOT analize u Općini Ražanac definirana su četiri strateška cilja (SC):

STRATEŠKI CILJ 1: Razvoj mjera za unaprijeđenje kvalitete života

Implementacijom strateškog cilja 1 pristupit će se unaprijeđenju komunalne i društvene infrastrukture Općine Ražanac u svrhu poboljšanja kvalitete života lokalnog stanovništva.

Strateški cilj je podjeljen na dva prioriteta od čega se prvi odnosi prvenstveno na komunalno unaprijeđenje životnog prostora. Kako na području Općine Ražanac nije svim stanovnicima omogućen pristup infrastrukturi za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda, kroz strateški cilj 1 predviđena izrada dokumentacije i početak realizacije projekta izgradnje kanalizacijske mreže za naselja Ražanac i Rtina.

Kroz predstojeće petogodišnje razdoblje Općina Ražanac planira uložiti sredstva u širenje groblja te izgradnju pratećih građevina, a predviđeno je i uređenje dužobalnog pojasa na području naselja Ražanac i Rtina te sanacija zaštitnog obalnog kamenomenta u naselju Ljubač - Ljubački stanovi.

Prvi prioritet također se odnosi na rješavanje problema prometne infrastrukture, odnosno rekonstrukciju nerazvrstanih cesta s ciljem boljeg prometnog povezivanja i dostupnosti unutar Općine te izgradnju pomorske luke u naselju Ražanac za potrebe turizma, ribolova i rekreativne dejavnosti.

Ovaj strateški cilj obuhvaća i ulaganja u društvenu infrastrukturu Općine Ražanac. Kvaliteta društvene infrastrukture iznimno je važna za vitalnost ruralnog kraja jer je dostupnost usluga i izvršavanje osnovnih funkcija ključno u razvoju određenog naselja i njegovom gospodarskom rastu. Utjecaj društvene infrastrukture na kvalitetu života u ruralnim sredinama obično se smatra marginalnim čimbenikom poboljšanja kvalitete života. Međutim, upravo je ona važna za razvoj i poboljšavanje sveukupne demografske slike ruralnih krajeva. U tom segmentu Općina namjerava uložiti svoje napore u razvoj i odgoj najmlađih stanovnika izgradnjom školskih sportskih dvorana u naseljima Ražanac i Radovin, te uređenjem vanjskih sportskih terena na području cijele Općine.

Ovim strateškim ciljem, osim razvoja sadržaja za djecu, planira se i izgradnja i opremanje vatrogasnog doma za potrebe Dobrovoljnog vatrogasnog društva Ražanac.

Jedan od prioriteta ovoga strateškog cilja jest izgradnja/rekonstrukcija Kule Ražanac te rekonstrukcija kulturnih znamenitosti na području Općine Ražanac. Obnovom kulturnih dobara nastoji se doprinijeti održivom društvenom i gospodarskom razvoju te indirektno demografskom oporavku, odnosno stabilnosti Općine Ražanac.

STRATEŠKI CILJ 2: Razvoj gospodarstva utemeljenog na resursima mikroregije

Preduvjet poboljšanja gospodarskog, ekonomskog i socijalnog stanja stanovništva, odnosno pokretanja gospodarskog razvoja i investicijskih aktivnosti na području Općine Ražanac jest otvaranje novih radnih mjeseta stoga je kroz implementaciju mjera strateškog cilja 2 predviđeno ulaganje u uređenje turističkih i poslovnih zona i to kroz izgradnju komunalne i prometne infrastrukture u svrhu stvaranja preduvjeta za razvoj malog i srednjeg poduzetništva na području Općine.

Na području cijele Zadarske županije gospodarska djelatnost s najvećim razvojnim potencijalom jest turizam. Sukladno navedenom, drugi prioritet ovoga strateškog cilja odnosi na unaprjeđenje turističke infrastrukture s ciljem unaprijeđenja ruralnog turizma u Općini Ražanac, i to prvenstveno kroz umrežavanje poljoprivrednih i turističkih djelatnika te poticanje turističkih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima.

Strateškim ciljem 2, kroz treće prioritetno područje potiče se ulaganje u sektore poljoprivrede, ribarstva, marikulture i ostalih djelatnosti. S obzirom da je područje Općine Ražanac relativno nepogodno za poljoprivrednu proizvodnju s obzirom na snažne udare bure i posolicu te ukupna raspoloživost poljoprivrednog zemljišta nije velika, realizacijom strateškog cilja 2 doprinijet će se razvoju poljoprivrednih aktivnosti na već postojećim resursima. realizacijom ovog strateškog cilja nastoji doprinijeti razvoju poljoprivrede na već postojećim resursima te unaprjeđenju ribarske infrastrukture kroz izgradnju lučica u naseljima Jovići, Ražanac, Rtina, Ljubač, Ljubački stanovi.

Naglašavanje diverzifikacije poljoprivrednih proizvoda ključno je kod revitalizacije ruralnog područja. Primjećen je potencijal u razvoju marikulture Podvelebitskog kanala, Novigradskog mora i posebno Novskog ždrila, te se daljnji razvoj ove djelatnosti očekuje se na onim djelovima akvatorija koji nisu u neposrednoj blizini plaža. Potpora sektoru ribarstva i akvakulture provodit će se kroz udruženje u LAGUR "Tri mora" sukladno posebnoj sektorskoj strategiji LAGUR-a "Tri mora".

STRATEŠKI CILJ 3: Očuvanje prirodnih resursa

Općina Ražanac kroz provedbu strateškog cilja 3 namjerava zaštititi prirodna bogatstva svog teritorija. Prvi prioritet odnosi se na problematiku otpada pa će se u narednom petogodišnjem razdoblju sustavno pristupiti sanaciji ilegalnih odlagališta na cjelokupnom području Općine Ražanac. Posebnom projektom mjerom obuhvaćena je sanacija ilegalnog odlagališta otpada ispod crkve sv. Andrije. Crkva sv. Andrije apostolskog nalazi se u naselju Rudići-Garići, na starom lokalitetu Ražanca. Prvi put se pominje se 1458. g. a postoje pretpostavke da je ovdje pokopan kralj Stjepan I, otac kralja Petra Krešimira IV. Po izradi dokumentacije započet će se sa sanacijom odlagališta čime će se doprinijeti zaštiti ovog kulturno-povijesnog lokaliteta.

Ilegalna (divlja) odlagališta otpada su sve površine izvan službenog odlagališta, na koje je nepoznata osoba odložila otpad. Postojanje ilegalnih odlagališta, osim što ukazuje na još nedovoljno razvijenu ekološku svijest ljudi, predstavlja i iznimno veliku opasnost od zagađenja okoliša i to prvenstveno tla i podzemnih voda. Otpad iz domaćinstva odbačen u okoliš pogoduje razmnožavanju glodavaca i drugih štetočina koji šire zaraze i bolesti. Ilegalna odlagališta uzrok su mnogobrojnih požara za vrijeme ljetnih mjeseci, a njihovo postojanje narušava izgled krajobraza stoga je sanacija ovakvih lokaliteta prioritet Općine Ražanac u svrhu zaštite zdravlja svojih stanovnika i gostiju, naročito ako se uzme u obzir planirani razvoj turističke i poljoprivredne djelatnosti.

PRIORITETI, MJERE I INDIKATORI

U prethodnom poglavlju predstavljena je vizija Općine Ražanac za buduće petogodišnje razdoblje iz koje su izvedena ukupno tri strateška cilja. U ovom poglavlju razradit će se prioriteti za navedene strateške ciljeve te mjere razvoja koje je definirala Općina.

U nastavku je prikazana shema vizije, ciljeva i prioriteta Općine Ražanac:

Vizija Sinergija male poljoprivrede i turizma za ugodan život i boravak u Ražancu						
Ciljevi	1.	Razvoj mjera za unaprjeđenje kvalitete života	2.	Razvoj gospodarstva utemeljenog na resursima mikroregije	3.	Očuvanje prirodnih resursa
Prioriteti	1.1.	Unaprjeđenje infrastrukture na području Općine Ražanac	2.1.	Poticanje poduzetništva na području Općine Ražanac	3.1.	Zaštita okoliša
	1.2.	Obnova i izgradnja društvene infrastrukture na području Općine Ražanac	2.2.	Razvoj ruralnog turizma	2.3.	Razvoj poljoprivrede i ribarstva

Nakon određivanja strateških prioriteta prešlo se na razrađivanje mjera koje će dovesti do izvršenja prioriteta, čime će se ostvariti navedeni strateški ciljevi. Mjere razvoja definirane su dostupnim resursima prostora. Mjere usmjeravaju izvedbu razvojnog programa i jedan su od najvažnijih dijelova Strateškog razvojnog programa. Strateški razvojni program Općine Ražanac sadržava razrađene mjere koje su navedene u ovom dokumentu. Sve mjere su u komunikaciji s Naručiteljem detaljno razrađene te su usuglašene sve relevantne informacije povezane s pojedinim projektnim mjerama. Sve razvojne mjere koje su definirane s Naručiteljem razrađuju se u softveru u svrhu kreiranja baze projektnih ideja koja Općini može poslužiti kao pomoć pri predlaganju projekata na natječaje i javne pozive. Razradom projektnih ideja u softveru pruža mogućnost njihove daljnje obrade te praćenja putem softvera.

Općina Ražanac u svoj je Strateški razvojni program uvrstila 22 projektne ideje koje su razvrstane u 6 prioriteta unutar 3 cilja.

Utvrđeni indikatori koriste se za mjerjenje uspješnosti provođenja određenih ciljeva, prioriteta i mjera. U nastavku su definirane ciljne vrijednosti indikatora koje obuhvaćaju vrijednost na razini pojedine razvojne mjere. Mjere razvoja pridonose ispunjenju strateških ciljeva strategije i uspješnosti provedbe cijelokupnog razvojnog programa Općine.

Strateški cilj 1 Razvoj mjera za unaprjeđenje kvalitete života		
Prioriteti	Mjere	Indikatori
1.1. Unaprijeđenje infrastrukture na području Općine Ražanac	1.1.1. Uređenje obalnog pojasa na području naselja Rtina i Ražanac	✓ Izrađena dokumentacija i pribavljene dozvole za uređenje središnjeg obalnog pojasa ✓ Broj metara kvadratnih uređenog središnjeg obalnog pojasa
	1.1.2. Izgradnja javne rasvjete za cijekupno područje općine Ražanac	✓ Broj kilometara osvjetljenih puteva ✓ Broj postavljenih rasvjetnih tijela
	1.1.3. Sanacija zaštitnog obalnog kamenometa u naselju Ljubač - Ljubački stanovi	✓ Izrađena dokumentacija i pribavljene dozvole za uređenje središnjeg obalnog pojasa ✓ Broj metara kvadratnih uređenog središnjeg obalnog pojasa
	1.1.4. Izgradnja infrastrukture za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda u naseljima Ražanac-Rtina	✓ Izgrađena infrastruktura za odvodnju otpadnih voda ✓ Izgrađena infrastruktura za pročišćavanje otpadnih voda ✓ Broj kućanstava spojenih na kanalizacijski sustav
	1.1.5. Uređenje nerazvrstanih cesta na području općine Ražanac	✓ Broj kilometara rekonstruiranih lokalnih cesta ✓ Broj kilometara izgrađenih nerazvrstanih cesta
	1.1.6. Širenje groblja za naselja na području Općine Ražanac i izradnja pratećih građevina	✓ Broj kvadrata uređenog grobljana području Općine ✓ Broj metara kvadratnih novoizgrađenih pomoćnih objekata
	1.1.7. Uređenje centralnih trgov u naseljima Radovin, Jović, Ljubač., Krneza	✓ Broj kvadrata uređene površine trgova ✓ Broj saniranih fasada na trgovima Općine
	1.1.8. Izgradnja luke na području općine Ražanac - naselje Ražanac	✓ Izrađena dokumentacija i pribavljene dozvole za izgradnju pomorske luke u naselju Ražanac ✓ izgrađena pomorsk aluka u naselju Ražanac ✓ Broj izgrađenih privezišnih mjesta
1.2. Obnova i izgradnja društvene infrastrukture na području Općine Ražanac	1.2.1. Izgradnja/rekonstrukcija Kule Ražanac	✓ Pribavljena projektna dokumentacija za restauraciju Kule Ražanac ✓ Dovršena izgradnja/rekonstrukcija Kule Ražanac
	1.2.2. Rekonstrukcija kulturnih znamenitosti na području Općine Ražanac	✓ Izrađena projektna dokumentacija i pribavljene dozvole za restauraciju kulturnih znamenitosti ✓ Broj restauriranih kulturnih znamenitosti u Općini
	1.2.3. Izgradnja vatrogasnog doma u Podvršju	✓ Izrađena projektna dokumentacija za vatrogasnog dom ✓ Izgrađen vatrogasn dom u Ražancu ✓ Broj dobrovoljnih vatrogasaca ✓ Broj vatrogasnih intervencija
	1.2.4. Izgradnja školske športske dvorane u naselju Ražanac	✓ Izrađena projektna dokumentacija ✓ Izgrađen športsko-rekreativni centar ✓ Broj korisnika sportske dvorane

Strateški cilj 1 Razvoj mjera za unaprjeđenje kvalitete života		
Prioriteti	Mjere	Indikatori
	1.2.5. Izgradnja školske sportske dvorane u naselju Radovin	✓ Izrađena projektna dokumentacija ✓ Izgrađen športsko-rekreativni centar ✓ Broj korisnika sportske dvorane
	1.2.6. Uređenje školskih športskih igrališta u naseljima Općine Ražanac	✓ Broj kvadrata uređenih školskih igrališta ✓ Broj korisnika školskih igrališta

Strateški cilj 2 Razvoj gospodarstva utemeljenog na resursima mikroregije		
Prioriteti	Mjere	Indikatori
2.1. Poticanje poduzetništva na području Općine Ražanac	2.1.1. Uređenje turističkih zona	✓ Broj aktivnih turističkih subjekata na području turističke zone ✓ Izrađeni urbanistički planovi i pribavljena planska dokumentacija
	2.1.2. Izgradnja komunalne infrastrukture u poslovnoj zoni Vukovac	✓ Broj metara izgrađene vodovodne infrastrukture ✓ Broj metara izgrađenog sustava za odvodnju ✓ Broj poslovnih protora spojenih na komunalnu infrastrukturu
2.2. Razvoj ruralnog turizma	2.2.1. Umrežavanje poljoprivrednih i turističkih djelatnosti	✓ Broj poljoprivrednih gospodarstva koji surađuju s ugostiteljstvom ✓ Broj poljoprivrednih gospodarstva koji
	2.2.2. Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima	✓ Broj poljoprivrednih gospodarstva koji se bave ruralnim turizmom ✓ Broj poljoprivrednih gospodarstava koje je apliciralo na Podmjere M06.2. i M06.4. Programa ruralnog razvoja
2.3. Razvoj poljoprivrede i ribarstva	2.3.1. Izgradnja lučica na području Općine Ražanac u naseljima Jovići, Ražanac, Rtina, Ljubač. Ljubački stanovi	✓ Izrađene projektne dokumentacije i pribavljene dozvole za izgradnju lučica ✓ Broj izgrađenih vezova ✓ Broj kupljenih/iznajmljenih vezova
	2.3.2. Izgradnja suprastrukture u lučicama te izgradnja, dogradnja i opremanje komunalne infrastrukture za potrebe ribarstva	✓ Broj izgrađenih suprastrukturnih elemenata ✓ Broj metara izgrađene komunalne infrastrukture za potrebe ribarstva

Strateški cilj 3 Razvoj društvene infrastrukture s ciljem unaprjeđenja kvalitete života		
Prioriteti	Mjere	Indikatori
3.1. Zaštita okoliša	3.1.1. Sanacija divljih odlagališta na području općine Ražanac	✓ Broj kvadratnih metara saniranih divljih odlagališta ✓ Broj kubnih metara uklonjenog otpada
	3.1.2. Sanacija odlagališta ispod crkvice sv. Andrije	✓ Broj kvadratnih metara saniranog divljeg odlagališta ✓ Broj kubnih metara uklonjenog otpada

PROVEDBA STRATEŠKOG RAZVOJNOG PROGRAMA

Strateški razvojni program Općine Ražanac predstavlja javni dokument te će biti objavljen na službenim stranicama Općine nakon usvajanja od strane Općinskog vijeća. S ciljem povećanja vidljivosti i dostupnosti ovoga dokumenta, Strateški razvojni program bit će proslijeđen svim javnim ustanovama, poduzećima i institucijama u vlasništvu Općine Ražanac. Pozivom koji će biti objavljen na službenoj web stranici Općine, javnost će imati mogućnost komentiranja dokumenta te predlaganja novih ideja, čime će se osigurati doprinos svih građana, poduzetnika, djelatnika javnih službi i svih ostalih zainteresiranih dionika.

Preduvjet za uspješno provođenje Strateškog razvojnog programa Općine Ražanac jest uspostava kvalitetne provedbene strukture koja će snositi odgovornost za uspješnu provedbu Strategije. O tijeku provođenja Strategije redovno će i pravovremeno se razgovarati na Načelničkim kolegijima, a o napretku će se izvještavati Općinsko vijeće i javnost. Za provedbu Strategije razvojna je Općina Ražanac, a provedba obuhvaća sve upravne odjele u Općinskoj upravi ovisno o vrsti razvojnog projekta. Strateški razvojni program Općine ocrtavat će se i na proračunu te proračunskim aktima. Općina će imenovati osobu čija će obveza biti praćenje razvojnih projekata i njihovo ažuriranje unutar baze projekata, također će sastavljati redovna izvješća o provedbi razvojnih projekata.

Slika 13. Zaduženja za implementaciju

Izrada: MICRO projekt d.o.o.

POSTUPAK PRAĆENJA PROVEDBE

Po usvajanju Strateškog razvojnog programa pristupa se njegovoj implementaciji kroz konkretnu provedbu ovdje predloženih razvojnih mjera. Implementacija će biti višegodišnji proces i tražiti će kontinuirani monitoring kako bi se pravodobno procijenilo da li i u kojoj mjeri implementacija mjera doprinosi realizaciji vizije i strateških ciljeva.

U tu svrhu će se organizirati postupak praćenja provedbe i implementirati će se nekoliko osnovnih instrumenata:

- Definiranje i uspostava internog tima za monitoring i evaluaciju;
- Uspostava sustava izvještavanja;
- Periodična evaluacija;
- Ex-post evaluacija.

Za provedbu strateških projekta biti će zadužen interni tim Općine. U okviru njega će se imenovati voditelji projekta i osobe zadužene za koordinaciju projektnih aktivnosti. Oni će biti u obvezi redovno se sastajati, pripremati izvješća o progresu projekata za koje su zaduženi te pravodobno informirati načelnika i druge odgovorne o statusu projekata.

Kako bi se pripremile podloge za izvještavanje, praćenje implementacije strategije i nesmetano odvijanje procesa praćenja i kasnije evaluacije neophodno će biti implementirati sustav izvještavanja u okviru kojeg će se redovito unositi podaci o procesu projekata. Sustav informacije će se zahtijevati redovne evidencije o promjenama projiciranih troškova, odgovornosti, aktivnosti, rokova, drugih resursa i projektnih obilježja. Obveza evidentiranja informacija o projektu će biti delegirana na svakog voditelja projekta te će se sastojati od redovnih unosa u sustav po nastanku promjene, te od priprema redovnih godišnjih izvještaja o statusu na kraju svake kalendarske godine.

Članovi projektnog tima će biti obvezni sudjelovati i u internim evaluacijama odnosno periodičnim evaluacijama koje će se provoditi u svrhu ocjene usklađenosti provedenih aktivnosti s postavljenim planskim vrijednostima iz strategije te u odnosu na postavljene indikatora. Vodeći se najboljim praksama internim evaluaciju bi trebalo provesti "na polovici puta" implementacije i napraviti detaljnu ocjenu stupnja ispunjenja ciljeva i realizacije indikatora. U ovisnosti o nalazima internim evaluacije, odnosno o procjenama veličina i snage odstupanja ostvarenih učinaka u odnosu na planirane vrijednosti, izraditi će se mjere i prijedlozi modifikacije narednih aktivnosti. Za postupke provedbe internim evaluacije uobičava se angažman eksternih stručnjaka kako bi se postigla objektivnom i neovisnost u procjenama.

Sličan pristup se predlaže i u provedbi ex-post evaluacija koje se provode po završetku razdoblja na koje se strategija odnosi. Ta evaluacija će imati za cilj ocijeniti uspješnost implementacije ove strategije to jest procijeniti koji projekti su realizirani i u kojoj mjeri su doprinijeli razvojnim ciljevima i viziji. Važnost ove evaluacije proizlazi i iz šireg konteksta kojeg ona promatra. Naime, njome će se promotriti i doprinos implementacije projekta i strategije na strateške ciljeve višeg reda specificirane u regionalnim i nacionalnim strategijama odnosno operativnim dokumentima ukoliko je provedba projekata financirana EU sredstvima.

USKLAĐENOST S DRUGIM STRATEŠKIM DOKUMENTIMA

Za provedbu strateškog razvojnog programa Općine Ražanac za razdoblje 2015.-2020. nužna je usklađenost sa strateškim ciljevima EU-a i relevantnim nacionalnim okvirom Republike Hrvatske. U nastavku su prikazani ključni strateški dokumenti višeg reda s kojima je usklađen Strateški razvojni program Općine Ražanac.

Europa 2020 - Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast

Krovna strategija na razini Eu-a - Europa 2020. usmjerena je na stimuliranje pametnog, održivog i uključivog rasta kroz poticanje ulaganja u obrazovanje, inovacije, učinkovitije iskorištavanje resursa, obnovljive izvore energije te smanjenje siromaštva putem postizanja visoke zaposlenosti.

Strateški cilj 1: Razvoj mjera za unaprjeđenje kvalitete života usklađen je s pametnim, uključivim i održivim rastom. Mjera (M) 1.2.4. Izgradnja školske športske dvorane u naselju Ražanac, M 1.2.5. Izgradnja školske športske dvorane u naselju Radovin i M 1.2.6. Uređenje školskih športskih igrališta u naseljima Općine Ražanac pridonose kvalitetnijem sustavu obrazovanja što je usklađeno s prioritetom pametnog rasta. Mjera 1.1.2. Izgradnja javne rasvjete za cijelokupno područje općine Ražanac obuhvaća ugradnju LED rasvjete što je usklađeno s održivim rastom. Ovom mjerom doprinosi se europskom cilju smanjenja emisije stakleničkih plinova za najmanje 20% u odnosu na razine iz 1990. godine ili za 30 % dopuste li to uvjeti te postizanju povećanja od 20 % u energetskoj učinkovitosti. Mjere 1.1.8. Izgradnja luke na području općine Ražanac - naselje Ražanac indirektno pridonosi povećanju zapošljavanju, što je usklađeno s ciljem povećanja stope zaposlenosti stanovništva u dobi između 20-64 godine sa sadašnjih 69 % na najmanje 75 %, a samim tim i smanjenju broja stanovnika koji žive ispod granice siromaštva što je usklađeno s prioritetom uključivog rasta.

Strateški cilj 2: Razvoj gospodarstva utemeljen na resursima mikroregije usklađen je s prioritetima pametnog, održivog i uključivog rasta. Mjera 2.1.2. Izgradnja komunalne infrastrukture u poslovnoj zoni Vukovac pridonosi prioritetu pametnog rasta. Putem osiguravanja infrastrukture stvaraju se preduvjeti za povećana ulaganja u inovacije. Mjera 2.1.1. Uređenje turističkih zona, M 2.2.1. Umrežavanje poljoprivrednih i turističkih djelatnosti, M 2.2.2. Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima, M 2.3.1. Izgradnja lučice na području općine Ražanac u naseljima Jovići, Ražanac, Rtina, Ljubač i Ljubački stanovi te M 2.3.2. Izgradnja suprastrukture u lučicama te izgradnja, dogradnja i opremanje komunalne infrastrukture za potrebe ribarstva pridonose unaprjeđenju poslovnog okruženja prvenstveno za male i srednje poduzetnike što je usklađeno s povećanjem konkurentnosti i prioritetom održivog rasta. Navedene mjere nedvojbeno kroz razvoj poduzetništva doprinose i smanjenju stope siromaštva što je u skladu s prioritetom uključivog rasta.

Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020.

Strateški razvojni program Općine Ražanac usklađen je s Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020. (PRR).

Strateški cilj 2: Razvoj gospodarstva utemeljenog na resursima mikroregije je usklađen s prioritetima 2 i 6 PRR-a. Mjera 2.2.1 Umrežavanje poljoprivrednih i turističkih djelatnosti usklađena je s prioritetom 2 PRR-a: Jačanje isplativosti poljoprivrednog gospodarstva i konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede u svim regijama te promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija i održivog upravljanja šumama. Kroz ovu mjeru davat će se potpora za udruživanje proizvođača u organizaciji. Također i M 2.2.2. razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti usklađeno je s prioritetom 2 PRR-a. Kroz ovu mjeru poljoprivrednici mogu lakše plasirati svoje proizvode.

Sve mjere Strateškog cilja 1 indirektno pridonose prioritetu 6 PRR-a: Promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima. Ove mjere stvaraju atraktivno okruženje za mlade i povećavaju zaposlenost mladih. Mjera 1.1.8. Izgradnja luke na području općine ražanac - naselje Ražanac direktno pridonosi povećanju zaposlenosti. Također i sve mjere Strateškog cilja 3 indirektno pridonose prioritetu 6 PRR-a.

Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.

Strateški razvojni program općine Ražanac usklađen je s operativnim programom konkurentnost i kohezija 2014.-2020. (OPKK). Svi strateški ciljevi Strateškog razvojnog programa usklađeni su s OPKK:

Strateški cilj 1: Razvoj mjera za unaprjeđenja kvalitete života je usklađen s ciljevima OPKK-a. Mjera 1.1.2. Izgradnja javne rasvjete za cjelokupno područje općine Ražanac je usklađen sa specifičnog cilja 4c4: Povećanje učinkovitosti javne rasvjete. Ovom mjerom se očekuje ostvarenje uštede u potrošnji električne energije. Mjera 1.2.1. Izgradnja/rekonstrukcija kule Ražanac i mjera 1.2.2. Rekonstrukcija kulturnih znamenitosti na području Općine Ražanac usklađene su s ciljem 6c1 OPKK-a: Povećanje zaposlenosti i turističkih izdataka kroz bolje upravljanje kulturnom baštinom. Revitalizacijom Kule ista bi se koristila u svrhu razvoja turizma. Ove mjere potiču korištenje kulturnih dobara u turističke svrhe, te bi trebale pridonijeti povećanju turističkih dolazaka i noćenja, te poticanju rasta lokalnih MSP-ova. Mjera 1.1.4. Odvodnja i kanalizacija mjesta Ražanac-Rtina je usklađena s specifičnim ciljem 6ii2: Razvoj sustava prikupljanja i pročišćavanja otpadnih voda s ciljem doprinosa poboljšanju stanja voda.

Strateški cilj 2: Razvoj gospodarstva utemeljenog na resursima mikroregije je usklađen s prioritetom 3 OPKK-a: Poslovna konkurenčnost. Mjera 2.1.1. Uređenje turističkih zona, M 2.1.2. Izgradnja komunalne infrastrukture u poslovnoj zoni Vukovac su usklađeni sa specifičnim ciljem 3a2: Omogućavanje povoljnog okruženja za osnivanje i razvoj poduzeća. Ovim mjerama Općina se orijentira na osiguravanje i unaprjeđenje infrastrukture za osnivanje, razvoj i širenje poslovanja te promicanje poduzetništva.

Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2015.

Osnovni cilj Operativnog programa učinkoviti ljudski potencijali (OPULJP) je pridonijeti rastu zapošljavanja i jačanju socijalne kohezije u Hrvatskoj. Strateški razvojni program Općine Ražanac pružit će doprinos ostvarivanju ovih ciljeva usklađivanjem prioriteta Strategije s prioritetima koji su navedeni u Operativnom programu. Indirektna usklađenost s OPULJP-om se postiže kroz investicijske prioritete 8ii.

Usklađenost s prioritetima 8ii se indirektno postiže putem P.2.1 Poticanje poduzetništva na području Općine ražanac, P 2.2. Razvoj ruralnog turizma i P.2.3. Razvoj poljoprivrede i ribarstva. Povećanje prihoda poljoprivrednih proizvođača, te uređenje poduzetničkih i turističkih zona doprinijeti će povećanju zapošljavanja nezaposlenih osoba, odnosno integraciju mlađih na tržište rada.

Županijska razvojna strategija zadarske županije 2011.-2013.

Razvojna strategija Zadarske županije za razdoblje 2011.-2013. (ŽRSZZ) predstavlja temeljni planski dokument za održivi društveno-gospodarski razvoj županije. U trenutku pisanja ovog dokumenta nije usvojena Županijska razvojna strategija Zadarska županije do 2020. godine, te je stoga ovaj dokument usklađen s strateškim ciljevima/prioritetima Županijske razvojne strategije Zadarske županije za razdoblje 2011.-2013.

Mjera 2.2.1. Umrežavanje poljoprivrednih i turističkih djelatnosti i 2.1.2. Izgradnja komunalne infrastrukture u poslovnoj zoni Vukovac su usklađene s prioritetom 1.3. Jačanje kapaciteta i učinkovitosti poduzetničkog sektora. Ovim mjerama doprinijet će se poboljšanju poslovnog okruženja u općini, te će se stvoriti preduvjeti udruživanju poduzetnika.

Mjera 2.3.1. Izgradnja lučica na području Općine Ražanac u naseljima Jovići, Ražanac, Rtina, Ljubač i Ljubački stanovi i M 2.3.2. Izgradnja suprastrukture u lučicama te izgradnja, dogradnja i opremanje komunalne infrastrukture za potrebe ribarstva je usklađeno s mjerom 2.1.3. ŽRSZZ-a: Razvoj konkurentne poljoprivrede, ribarstva i akvakulture uvođenjem novih tehnologija i poticanjem razvoja regionalizacije poljoprivrede. Ovim mjerama unaprjeđuje se infrastruktura koju će moći ribari koristiti.

Mjera 2.2.2. razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima je usklađena s mjerom 2.2.2. ŽRSZZ-a: Razvoj ruralnog turizma i tradicijskih obrta u ruralnim područjima. Ovom mjerom se potiče diversifikacija djelatnosti u ruralnim područjima s ciljem zaustavljanja iseljavanja stanovništva.

Mjera 2.1.2. Izgradnja komunalne infrastrukture u poslovnoj zoni Vukovac i mjera 2.1.1. Uređenje turističkih zona su usklađene s mjerom 2.3.1. ŽRSZZ-a: Razvoj poslovne i turističke infrastrukture. Razvojem infrastrukture za potporu poduzetnicima potaknut će se daljnji razvoj poduzetnika i obrtnika kao nositelja gospodarskog razvoja.

Mjera 1.2.1. Izgradnja/rekonstrukcija Kule Ražanac i M 1.2.2. rekonstrukcija kulturnih znamenitosti na području Općine Ražanac su usklađene s mjerom 3.1.2 ŽRSZZ-a: Očuvanje i održivo korištenje kulturno-povijesne baštine.

Mjera 1.1.4. Odvodnja i kanalizacija za mjesto Ražanac-Rtina je usklađena s mjerom 4.1.2. ŽRSZZ-a: Razvoj sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda. Ovom mjerom izgradit će se i unaprijediti sustav odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda na način koji je okolišno i financijski prihvatljiv.

Mjera 1.1.1. Uređenje obalnog pojasa na području naselja Rtina i Ražanac, M 1.1.5. Uređenje nerazvrstanih cesta na području općine Ražanac, M 2.3.1. Izgradnja lučica na području općine ražanac u naseljima Jovići, Ražanac, Rtina, Ljubač i Ljubački stanovi su usklađene s mjerom 4.1.4. ŽRSZZ-a: Razvoj male infrastrukture.

Mjera 1.1.8. Izgradnja luke na području općine Ražanac - naselje Ražanac usklađeno je s mjerom 4.3.4. ŽRSZZ-a: Razvoj pomorske infrastrukture i usluga.

Mjere 3.1.1. Sanacija divljih odlagališta na području općine Ražanac i 3.1.2. Sanacija odlagališta ispod crkvice sv. Andrije je usklađeno s mjerom 4.4.2. ŽRSZZ-a: sanacija onečišćenih lokacija, razvoj sustava i unapređenje infrastrukture i usluga za gospodarenje otpadom.

Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.

Strateški ciljevi Općine Ražanac povezani su sa ciljevima Strategije razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine. Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. za glavni strateški cilj ima povećanje atraktivnosti i konkurentnosti hrvatskog turizma do 2020. godine, što će rezultirati ulaskom u vodećih 20 turističkih destinacija u svijetu po konkurentnosti. Prioritet 2.2 Razvoj ruralnog turizma direktno pridonosi strateškim ciljevima turističkog razvoja: nova zapošljavanja u turizmu, investicije i povećanje turističke potrošnje. Također mjere 2.1.1. Uređenje turističkih zona, 1.2.1. Izgradnja/rekonstrukcija kulturnih znamenitosti na području općine Ražanac. us usklađene sa Strategijom razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.

RAZVOJNE MJERE

Razvojna platforma j.d.o.o.
21000 Split, R. Boškovića 27 - Tel +385(0)21 555 414 - Fax +385(0)21 555 419
admin@plur-cc.eu - www.plur.hr - www.plur-cc.eu

R.br.	Naziv projekta
1.	Izgradnja infrastrukture za odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda u naseljima Ražanac i Rtina
2.	Izgradnja javne rasvjete za cijelokupno područje općine Ražanac
3.	Izgradnja komunalne infrastrukture u poslovnoj zoni Vukovac
4.	Izgradnja luke na području Općine Ražanac - naselje Ražanac
5.	Izgradnja lučica na području općine Ražanac, u naseljima Jovići, Ražanac, Rtina, Ljubač
6.	Izgradnja suprastrukture u lučicama te izgradnja, dogradnja i opremanje komunalne infrastrukture za potrebe ribarstva
7.	Izgradnja vatrogasnog doma u Podvršju
8.	Izgradnja školske športske dvorane u naselju Radovin
9.	Izgradnja školske športske dvorane u naselju Ražanac
10.	Izgradnja/rekonstrukcija kule Ražanac
11.	Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima
12.	Rekonstrukcija kulturnih znamenitosti na području općine Ražanac
13.	Sanacija divljih odlagališta na području općine Ražanac
14.	Sanacija odlagališta ispod crkvice sv. Andrije
15.	Sanacija zaštitnog obalnog kamenometa u naselju Ljubač - Ljubački stanovi
16.	Umrežavanje poljoprivrednih i turističkih djelatnosti
17.	Urednje centralnih trgova u naseljima Radovin, Jovići, Ljubač i Krneza
18.	Urednje nerazvrstanih cesta na području općine Ražanac
19.	Urednje obalnog pojasa na području naselja Ražanac i Rtina
20.	Urednje turističkih zona
21.	Urednje školskih sportskih igrališta u naseljima općine Ražanac
22.	Širenje groblja za naselja na području općine Ražanac

DODATAK - FINANCIJSKI PLAN

Finansijski okvir Strateškog razvojnog programa Općine Ražanac od 2015. do 2020. godine predstavlja razradu planiranih sredstava s naznakom njihova izvora na razini mjera, prioriteta i specifičnih ciljeva. Njime će se omogućiti realizacija specifičnih ciljeva uz minimalna opterećenja Općinskog proračuna. Ovaj indikativni finansijski okvir predstavlja zaseban provedbeni dokument u svrhu njegova povezivanja s Općinskim proračunom i potrebno ga je svake godine uskladiti. Na realizaciju ciljeva utjecat će ispunjavanje svih prioriteta navedenih u okviru njih i to kroz realizaciju mjeru koje će biti ostvarene koristeći sredstva iz različitih izvora:

- ✓ Proračuna jedinice lokalne samouprave
- ✓ Županijskog proračuna
- ✓ Državnog proračuna
- ✓ EU fondova i ostalih međunarodnih izvora financiranja te
- ✓ Ostalih izvora.

U tablici je prikazan je finansijski plan Općine Ražanac za razdoblje 2015. – 2020. Sastoji se od okvirne alokacije sredstava za svaku mjeru uz naznaku nositelja te mjere. Također, za svaku je mjeru grafički naznačeno kojem prioritetu i specifičnom cilju pripada. Alokacija sredstava procijenjena je prema izvorima financiranja (Proračun JLS-a, javni izvori RH, EU fondovi i ostalo) te po godinama od godine donošenja Strategije do kraja finansijskog razdoblja 2020. godine. U svrhu praćenja finansijskog plana na svim razinama, prikazani su i sveukupni iznosi na razini prioriteta.

Cilj	Prioritet	Mjera	Opis	Nositelj	Ukupna vrijednost projekta u HRK	Izvori financiranja				Godine				
						Proračun JLS	Javni RH izvori (Županija; Ministarstva)	EU fondovi	Ostalo	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
SC1 Razvoj mjera za unaprijeđenje kvalitete života P.1.1. Unaprijeđenje infrastrukture na području Općine Ražanac	M 1.1.2.	Uređenje obalnog pojasa na području naselja Rtina i Ražanac	Općina Ražanac		2.000.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	50,00%	50,00%	0,00%
						2.000.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.000.000,00	1.000.000,00	0,00
	M 1.1.2.	Izgradnja javne rasvjete za cijelokupno područje općine Ražanac	Općina Ražanac		3.000.000,00	40,00%	60,00%	0,00%	0,00%	0,00%	17,00%	17,00%	17,00%	49,00%
	M 1.1.3.	Sanacija zaštitnog obalnog kamenometa u naselju Ljubač -	Općina Ražanac		900.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	50,00%	50,00%	0,00%
					900.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	450.000,00	450.000,00	0,00

Cilj	Prioritet	Mjera	Opis	Nositelj	Ukupna vrijednost projekta u HRK	Izvori financiranja				Godine				
						Proračun JLS	Javni RH izvori (Županija; Ministarstva)	EU fondovi	Ostalo	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
P 1.2. Obnova društvene infrastrukture na području Općine Ražanac	M 1.1.4. Odvodnja i kanalizacija za mesta Ražanac-Rtina	Ljubački stanovi												
				Zadarska županija	85.000.000,00	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	25,00%	25,00%	25,00%	25,00%
		M 1.1.5. Uređenje nerazvrstanih cesta na području općine Ražanac		Općina Ražanac	3.000.000,00	0,00%	15,00%	85,00%	0,00%	0,00%	25,00%	25,00%	25,00%	25,00%
						0,00	450.000,00	2.550.000,00	0,00	0,00	750.000,00	750.000,00	750.000,00	750.000,00
		M 1.1.6. Sirenje groblja za naselja na području Općine Ražanac i izradnja pratećih građevina		Općina Ražanac	5.000.000,00	51,00%	0,00%	49,00%	0,00%	0,00%	50,00%	10,00%	20,00%	20,00%
						2.550.000,00	0,00	2.450.000,00	0,00	0,00	2.500.000,00	500.000,00	1.000.000,00	1.000.000,00
		M 1.1.7. Uređenje centralnih trgova u naseljima Radovin, Jović, Ljubač., Krneza		Općina Ražanac	1.000.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	25,00%	25,00%	25,00%	25,00%
						1.000.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	250.000,00	250.000,00	250.000,00	250.000,00
		M 1.1.8. Izgradnja luke na području općine Ražanac - naselje Ražanac		Općina Ražanac	7.500.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	50,00%	50,00%
	Ukupno prioritet				107.400.000,00	15.150.000,00	87.250.000,00	5.000.000,00	0,00	0,00	25.260.000,00	24.710.000,00	28.960.000,00	28.470.000,00
P 1.2. Obnova društvene infrastrukture na području Općine Ražanac	M 1.2.1. Izgradnja/rekonstrukcija Kule Ražanac	Općina Ražanac			1.500.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%
						1.500.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.500.000,00	0,00
	M 1.2.2. Rekonstrukcija kulturnih znamenitosti na području Općine Ražanac	Općina Ražanac			800.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	25,00%	25,00%	25,00%	25,00%
						800.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	200.000,00	200.000,00	200.000,00	200.000,00
	M 1.2.3. Izgradnja vatrogasnog doma u Podvršju	Općina Ražanac			2.500.000,00	10,00%	0,00%	90,00%	0,00%	0,00%	0,00%	50,00%	50,00%	0,00%
						250.000,00	0,00	2.250.000,00	0,00	0,00	0,00	1.250.000,00	1.250.000,00	0,00
	M 1.2.4. Izgradnja školske športske dvorane u naselju Ražanac	Općina Ražanac			5.000.000,00	10,00%	0,00%	90,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%
						500.000,00	0,00	4.500.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5.000.000,00	0,00
	M 1.2.5. Izgradnja školske sportske dvorane u naselju Radovin	Općina Ražanac			5.000.000,00	10,00%	0,00%	90,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%
						500.000,00	0,00	4.500.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5.000.000,00	0,00
	M 1.2.6. Uređenje školskih športskih igrališta u naseljima Općine Ražanac	Općina Ražanac			2.660.000,00	10,00%	0,00%	90,00%	0,00%	0,00%	50,00%	50,00%	0,00%	0,00%
						266.000,00	0,00	2.394.000,00	0,00	0,00	1.330.000,00	1.330.000,00	0,00	0,00

Cilj	Prioritet	Mjera	Opis	Nositelj	Ukupna vrijednost projekta u HRK	Izvori financiranja				Godine				
						Proračun JLS	Javni RH izvori (Županija; Ministarstva)	EU fondovi	Ostalo	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Ukupno prioritet					17.460.000,0	3.816.000,00	0,00	13.644.000,00	0,00	0,00	1.530.000,00	2.780.000,00	7.950.000,00	5.200.000,00
SC 2 Razvoj gospodarstva utemeljenog na resursima mikroregije	P 2.1. Poticanje poduzetništva na području Općine Ražanac	M 2.1.1.	Uređenje turističkih zona	Općina Ražanac	10.000.000,0	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	50,00%	50,00%
		M 2.1.2.	Izgradnja komunalne infrastrukture u poslovnoj zoni Vukovac	Općina Ražanac	15.000.000,0	98,70%	0,00%	1,30%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%
	Ukupno prioritet				25.000.000,0	24.805.000,00	0,00	195.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5.000.000,00	20.000.000,00
	P 2.2. Razvoj ruralnog turizma	M 2.2.1.	Umrežavanje poljoprivrednih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima	Općina Ražanac	100.000,00	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	50,00%	50,00%	0,00%	0,00%
		M 2.2.2.	Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti na poljoprivrednim gospodarstvima	Privatni investitor		0,00	0,00	100.000,00	0,00	0,00	50.000,00	50.000,00	0,00	0,00
	P 2.3. Razvoj poljoprivrede i ribarstva	M 1.1.7.	Izgradnja lučica na području Općine Ražanac u naseljima Jovići, Ražanac, Rtina, Ljubač. Ljubački stanovi	Općina Ražanac	3.500.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	33,33%	33,33%
		M 1.1.8.	Izgradnja suprastrukture u lučicama te izgradnja, dogradnja i opremanje komunalne infrastrukture za potrebe ribarstva	Općina Ražanac		0,00	0,00	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	33,33%	33,33%	33,33%
					4.080.000,00	3.500.000,00	0,00	580.000,00	0,00	0,00	150.000,00	1.343.321,40	1.293.321,40	1.293.321,40
SC 3 Očuvanje prirodnih resursa	P 3.1. Zaštita okoliša	M 3.1.1.	Sanacija divljih odlagališta na području općine Ražanac	Općina Ražanac	1.000.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	25,00%	25,00%	25,00%	25,00%
		M 3.1.2.	Sanacija odlagališta ispod crkvice sv. Andrije	Općina Ražanac		0,00	0,00	100,00%	0,00%	0,00%	25,00%	25,00%	25,00%	25,00%

Cilj	Prioritet	Mjera	Opis	Nositelj	Ukupna vrijednost projekta u HRK	Izvori financiranja				Godine				
						Proračun JLS	Javni RH izvori (Županija; Ministarstva)	EU fondovi	Ostalo	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
			Ukupno prioritet		1.200.000,00	1.000.000,00	0,00	200.000,00	0,00	0,00	300.000,00	300.000,00	300.000,00	300.000,00
					155.140.000,00	48.271.000,00	87.250.000,00	19.619.000,00	0,00	0,00	27.240.000,00	29.133.321,40	43.503.321,40	55.263.321,40

POPIS TABLICA

Tablica 1 Udaljenost većih središta u Hrvatskoj od Općine Ražanac.....	11
Tablica 2 Struktura stanovništva Općine Ražanac prema spolu i strukturi	12
Tablica 3 Trgovačka društva na području Općine Ražanac	15
Tablica 4 Trgovačka društva prema pravno ustrojbenom obliku na području Općine Ražanac	15
Tablica 5 Trgovačka društva prema području NKD-a 2007. g.	16
Tablica 6 Trgovačka društva prema veličini na području Općine Ražanac	16
Tablica 7 Broj poljoprivrednih gospodarstava i ARKOD parcela prema grupama s obzirom na ukupnu površinu parcela (ha) poljoprivrednika na dan 31. prosinca 2015. g.	18
Tablica 8 Broj poljoprivrednih gospodarstava u Općini Ražanac i Županiji na dan 14. 12. 2015.....	19
Tablica 9 Broj poljoprivrednih gospodarstava po dobi nositelja na dan 31. 12. 2015.	19
Tablica 10 Broj i površina ARKOD parcela na području Općine Ražanaca na dan 31.12. 2015.	20
Tablica 11 Uzgoj stoke u županiji i Općini Ražanac na dan 31. 12. 2015.....	21
Tablica 12 Uzgoj pčela i proizvodnja meda na dan 31. 12. 2015.	21
Tablica 13 Ulov morske ribe u tonama u Općini Ražanac	22
Tablica 14 Količina iskrcaja	23
Tablica 15 Posjećenost Općine Ražanac prema zemljama podrijetla gostiju.....	25
Tablica 16 Lovišta na području Općine Ražanac	28
Tablica 17 Zaposleni stanovnici prema starosti i položaju u zaposlenju	29
Tablica 18 Broj zaposlenih prema područjima djelatnosti i starosti na području Općine Ražanac (Popis stanovništva, 2011.)	30
Tablica 19 Nezaposleno stanovništvo prema stupnju obrazovaja na području Općine Ražanac	32
Tablica 20 Izvori financiranja za život stanovništva Općine Ražanac 2011. godine.....	32
Tablica 21 Korisnici starosnih i vojnih mirovina na području Općine Ražanac.....	33
Tablica 22 Registrana kulturna dobra na području Općine Ražanac	36
Tablica 23 Broj stanovnika prema vjerskoj pripadnosti.....	40
Tablica 24 Građanski i vjerski brakovi sklopljeni 2014. godine u Zadarskoj županiji i Općini Ražanac	40
Tablica 25 Stanovanje i javne zgrade u Zadarskoj županiji i Općini Ražanac.....	41
Tablica 26 Prikaz zaliha i prirosta drvne mase po vrstama drveća za GJ Ražanac - Vrsi	43
Tablica 27 Potrošnja vode po kućanstvima i privredi u 2015. godini.....	46
Tablica 28 Udruge registrirane na području Općine Ražanac na dan 08.07.2016.	51

POPIS SLIKA

Slika 1 Prostorni smještaj Općine Ražanac i Zadarske županije	7
Slika 2 Prostorni plan uređenja Općine Ražanac	8
Slika 3 Plaža u naselju Ražanac.....	26
Slika 4 Cikloturizam na području Općine Ražanac	27
Slika 5 Prikaz planiranih brdskih biciklističkih staza Ražanac 1,2,3 i 4.	27
Slika 6 Lovišta Ražanac i Ljubač.....	28
Slika 7 Dječji vrtić "Ražanac"	35
Slika 8 Mletačka utvrda u naselju Ražanac.....	37
Slika 9 KUD Fortuna Ražanac.....	38
Slika 10 Ražanačka alka.....	38
Slika 11 Pristup i brzina širokopojasne mreže na području Općine Ražanac	44
Slika 12 Zastava s grbom Općine Ražanac.....	49
Slika 13 Zaduženja za implementaciju	63

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1 Prosječne temperature i količina padalina tijekom godine	9
Grafikon 2 Kretanje ukupnog broja stanovnika od 1857. do 2011. godine	12
Grafikon 3 Nacionalne manjine na području Općine Ražanac.....	13
Grafikon 4 Ukupan broj stanovnika Općine Ražanac po naseljima iz 2001. i 2011. godine .	13
Grafikon 5 Migracijska obilježja stanovništva Općine Ražanac	14
Grafikon 6 Prirodno kretanje stanovništva Općine Ražanac.....	14
Grafikon 7 Broj registriranih obrta na području Općine Ražanac.....	17
Grafikon 8 Broj poljoprivrednih gospodarstava po školskoj spremi na dan 31. 12. 2015....	19
Grafikon 9 Broj poljoprivrednih gospodarstava po kulturama na dan 31.12. 2015.....	21
Grafikon 10 Segmentacija plovila za obavljanje gospodarskog ribolova na području Općine Ražanac u 2015g	22
Grafikon 11 Dolasci i noćenja domaćih i stranih gostiju u periodu od 2012. do 2015. g. ...	24
Grafikon 12 Broj ležaja po tipu smještaja u periodu od 2011. do 2015. godine.....	24
Grafikon 13 Osiguranici mirovinskog osiguranja za području Općine Ražanac.....	31
Grafikon 14 Nezaposленo stanovništvo prema spolu u Općini Ražanac	32